

010000, Нұр-Сұлтан қ., Қабанбай батыр дағ., 19, С-блогы
тел.: 8(7172) 26-61-22
e-mail: nra@zqai.kz

№

010000, г. Нур-Султан, пр. Кабанбай батыра, 19, блок С
тел.: 8(7172) 26-61-22
e-mail: nra@zqai.kz

№

№ 06-7/1077 ОТ 30.11.2021

**Қазақстан Республикасы
Мәдениет және спорт
министрлігі**

*2021 жылғы 17 қарашадағы
№ 14-11-01/3733-И хатына*

Қазақстан Республикасы Заңнама және құқықтық ақпарат институты «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне мәдениет, дене шынықтыру және спорт мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасына реттеушілік саясаттың консультативтік құжатына қорытындысын жолдайды.

Қосымша 51 парақта.

Директордың м.а.

Р. Жантасова

*Орынд.: Е.С. Абулгазин, М.К. Журунова, О.С. Карахожаев, Д. Салыкова
Тел. 57-51-62*

«Қазақстан Республикасының
Заңнама және
құқықтық ақпарат
институты» ШЖҚ РМК
№ _____
2021 жылғы «___» қарашадағы
хатына қосымша

**«Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне мәдениет,
дене шынықтыру және спорт мәселелері бойынша өзгерістер мен
толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының
жобасына реттеушілік саясаттың консультативтік құжатына
Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің
«Қазақстан Республикасы Заңнама және құқықтық ақпарат институты»
ШЖҚ РМК Қорытындысы**

I. Жалпы ақпарат

*Ағымдағы ахуалды, халықаралық тәжірибені және реттеудің
ұсынылып отырған тетіктерін талдау.*

Дене шынықтыру және спорт саласындағы мемлекеттік саясаттың мақсаты халықты салауатты өмір салтын ұстануға, жергілікті атқарушы органдарды спорт инфрақұрылымын дамытуға, сондай-ақ қазақстандық спорттың әлемдік аренадағы бәсекеге қабілеттілігін арттыруға ынталандыратын жағдайлар жасау болып табылады. Спортты жан-жақты дамыту спорттық инфрақұрылымды жетілдіруді талап етеді. Елдегі күрделі экономикалық жағдайға қарамастан, спорттық инфрақұрылым белсенді түрде жаңартылуда.

Өткен үш жылда спорт ғимараттарының жалпы саны 2 653 бірлікке, оның ішінде ауылда 1252 бірлікке өсті. Спорттық инфрақұрылымның негізгі өсуі жазық құрылыстар (*алаңдар, алаңдар және т.б.*) есебінен болды.

Қарқынды құрылысқа қарамастан, Қазақстан халықты спорт объектілерімен қамтамасыз ету көрсеткіштері бойынша спорттық тұрғыдан дамыған көптеген мемлекеттерден артта қалып отыр.

2020 жылдың қорытындысы бойынша өңірлердегі спорт залдарына қажеттілік 40% - ды құрады. Қажетті 1,5 млн шаршы метрдің 935,4 мың шаршы метрі бар.

Бұдан басқа, спорт объектілерінің жалпы санында 30 жыл бұрын салынған, олар физикалық және моральдық жағынан қатты тозған және тиісінше осы объектілерде шұғылданушылар үшін өмір мен денсаулыққа қатер төндіреді.

Сонымен қатар, дене шынықтыру мен спорт-дені сау адамдардың ғана көрсеткіші емес.

Мүгедектік патологияның тұрақты популяциясының өсуі, әдетте, физикалық немесе психикалық бұзылыс ретінде белгіленеді, оның болуы адамның ішінара немесе толық еңбекке жарамсыздығына әкеледі және оның қалыпты өмірін шектейді, бұл бүкіл әлемде мүгедектер мен еңбекке қабілетті мүгедектердің әлеуметтік топтарының өмір сүруінің және жұмыс істеуінің тиімді жүйелерін іздеуді ынталандырды. Соңғы онжылдықтардың тәжірибесі көрсеткендей, бейімделген дене шынықтыру және спорт әлеуметтену процесінің дене, рухани, мәдени, экономикалық компоненттеріне сауықтыру, қалпына келтіру, дамыту әсерінің ең қарқынды дамып келе жатқан және бүкіл әлемде танымал болып келе жатқан тәжірибелерінің бірі болды.

Мүмкіндігі шектеулі жандарды біздің елімізде бұқаралық спортқа тарту-бұл көп уақытты қажет ететін және ұзаққа созылатын процесс, өйткені паралимпиадалық жетістіктерге қарамастан, бұқаралық спорт әлі күнге дейін ұлттық масштабта маңызды әлеуметтік құбылыс деп аталмайды.

Қазақстан бойынша дене шынықтырумен және спортпен шұғылданатын ерекше қажеттіліктері бар халықтың үлесі 11,8% - ды құрайды.

Спорт мектептерінде мүмкіндігі шектеулі балаларға арналған мамандандырылған бөлімшелер жұмыс істейді, мүмкіндігі шектеулі адамдарды спорттық оңалту орталықтары құрылады.

Мәселен, Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2021 жылғы 12 қазандағы қаулысымен бекітілген «Дені сау ұлт» әрбір азамат үшін сапалы және қолжетімді денсаулық сақтау» ұлттық жобасына сәйкес дене шынықтырумен және спортпен айналысуға қарсы көрсетілімдері жоқ мүмкіндігі шектеулі адамдар қатарынан дене шынықтырумен және спортпен жүйелі түрде айналысатын ерекше қажеттіліктері бар халықтың үлесі 2025 жылға қарай 14% - ды құрауы тиіс.

Орта және үлкен жастағы мүмкіндіктері шектеулі адамдар әлеуметтік қауымдастық болып табылады, олардың қатысушылары денсаулығына байланысты қозғалыс, зияткерлік, сенсорлық және басқа да мүмкіндіктерінің шектеулі болуына байланысты кедергілер мен басқа да кеңістіктік, әлеуметтік-психологиялық, әлеуметтік-құрылымдық және әлеуметтік-мәдени шектеулерді жоюға бағытталған оларды бұқаралық спортқа тартудың арнайы ұйымдастырушылық жағдайларын енгізуді қажет етеді.

Бүгінгі таңда орта және үлкен жастағы адамдар үшін бейімделген дене шынықтыру мен бұқаралық спорттың ұйымдастырушылық шарттары дене шынықтыру және спорт объектілерінің жеткіліксіз инфрақұрылымдық қамтамасыз етілуіне, оның ішінде инклюзивтілік қағидаттарында бұқаралық дене шынықтыру-спорттық іс-шараларға байланысты өздерінің әлеуметтендіру функцияларын толық көлемде орындамайды. Денсаулық мүмкіндіктері шектеулі адамдар мен мүмкіндіктері шектеулі адамдарды инклюзиялау процесін регламенттейтін, спорттық-сауықтыру орталықтарында, спорт сарайларында,

фитнес-клубтарда, спорт секциялары мен клубтарда, дене шынықтыру-спорт және оңалту бағытындағы қызметтерді көрсетумен айналысатын басқа да ұйымдарда дені сау адамдармен бірге топтарда қозғалыс белсенділігінің барлық түрлерімен айналысу үшін тең мүмкіндіктерді қамтамасыз ететін құқықтық базаның жеткіліксіздігін де тану қажет.

«Қазақстан Республикасында мүгедектерді әлеуметтік қорғау туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес мүгедектердің денсаулық сақтауға, білім алуға және қызмет түрін, оның ішінде еңбек қызметін еркін таңдауға басқа азаматтармен қатар мүгедектердің қолжетімділігі және тең құқығы мүгедектерді әлеуметтік қорғаудың мемлекеттік саясатының қағидаттарының бірі болып табылады.

Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрінің 2017 жылғы 26 шілдедегі № 216 бұйрығымен бекітілген Қазақстан Республикасында спорт түрлерін саралау қағидаларына сәйкес бюджеттің тиісті деңгейлерінен қаржыландырылатын спорттың басым түрлерінің республикалық және өңірлік тізбелері қалыптастырылады.

2017 жылы республикалық деңгейде саралау рәсіміне 178 спорт түрі қатысты, олар «А», «В», «С» топтарына бөлінген. Өңірлік деңгейде саралау рәсіміне аймаққа байланысты 63-тен 95-ке дейін спорт түрлері қатысты.

2018 жылы спорттың басым түрлерінің республикалық тізбесіне 44 жазғы олимпиада, 15 қысқы олимпиада, 88 олимпиадалық емес, 10 ұлттық спорт түрлері кірді. Паралимпиадалық спорт түрлері бойынша барлық спорт түрлері саралау рәсіміне қатыспай, «А» тобына 22 спорт түрі енгізілді.

2019 жылы республикалық деңгейде спорттың 138 түрі ұйымдастырылған. Оның 70-і олимпиадалық емес, 45-і жазғы олимпиада, 13-і қысқы олимпиада, 10-ы ұлттық спорт түрлері.

Сонымен қатар, Мемлекет басшысының тапсырмасын орындау мақсатында 2020 жылы Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрлігі (бұдан әрі – министрлік) жергілікті атқарушы органдармен бірлесіп, кәсіби спорт клубтарын қаржыландыруға талдау жүргізді.

Талдау кәсіби ойын клубтарын ұстаудағы үлкен үлесті жергілікті атқарушы органдардың шығыстары атқаратынын көрсетті. Аталған талдау жергілікті атқарушы органдардың саралау қорытындыларын сақтамағанын да көрсетті.

Сонымен, В тобына жататын футбол клубтарын ұстауға жоғары шығындар болды және «А» тобындағы спорт түрлеріне қарағанда көп қаржыландырылды.

Сонымен қатар, қазіргі уақытта елімізде спорттың 138 түрі (70 олимпиадалық емес, 45 жазғы олимпиада, 13 қысқы олимпиада, 10 ұлттық спорт түрі) дамытылуда.

2018 жылы ұлттық құрама командалар елдегі 250 оқу-жаттығу жиынына, шетелде 361, 330 республикалық жарысқа, ел ішінде 43 халықаралық жарысқа және елден тыс 439 халықаралық жарысқа қатысты. Өнер көрсету қорытындысы

бойынша 165 алтын, 152 күміс, 201 қола медаль жеңіп алынды. Барлығы 518 медаль. Оның ішінде әлем чемпионаттарында 4 күміс, 11 қола медаль.

2019 жылы олимпиадалық спорт түрлері бойынша ұлттық құраманың спортшылары елімізде 254 оқу-жаттығу жиынына, шетелде 387, 356 Республикалық жарысқа, ел ішінде 44 халықаралық жарысқа және елден тыс жерлерде 473 халықаралық жарысқа қатысты. Өнер көрсету қорытындысы бойынша 133 алтын, 167 күміс, 188 қола медаль жеңіп алынды. Барлығы 488 медаль. Оның ішінде әлем чемпионаттарында 2 алтын, 6 күміс, 13 қола медаль бар.

2020 жылы олимпиадалық спорт түрлері бойынша ұлттық құраманың спортшылары елімізде 270 оқу-жаттығу жиынына, 162 шетелде, 87 республикалық жарысқа, 3 халықаралық жарысқа ел ішінде және 100 халықаралық жарысқа қатысты. Өнер көрсету қорытындысы бойынша 18 алтын, 35 күміс, 52 қола медаль жеңіп алынды. Барлығы 105 медаль. Әлем чемпионаттарында медальдар болған жоқ.

Олимпиадалық спорт түрлері бойынша ұлттық құрама командалар спортшыларының кешенді жарыстардағы нәтижелері келесідей:

2018 жылы Пхенчхан қаласында (Корея) өткен Қысқы Олимпиада ойындарында жалпы командалық есепте 28-ші орын алған Юлия Голышева қола медальға ие болды. Екінші олимпиадалық цикл қатарынан тек қола медаль (бұрын Қазақстан жалпыкомандалық есепте 26-орынға ие болған).

Джакарта қаласында (Индонезия) 2018 жылғы Азия ойындарында толық сәтсіздікке ұшырады, жалпы командалық есепте 9-орын. Қазақстан тәуелсіздік тарихында жалпыкомандалық есепте 5-орыннан төмен түспеді.

Тәуелсіздік тарихында Әлем чемпионаттарында елімізде дамып келе жатқан 45 спорттың 19 жазғы олимпиадалық түрлерінің спортшылары 202 медаль (53 алтын, 58 күміс, 91 қола медаль) жеңіп алды. 2018, 2019 жылдары әлем чемпионаттарында медалдары бар спорт түрлерінің саны 8 түрге дейін қысқарды.

2018 жылы әлем чемпионаттарында 10 медаль (*4 күміс, 6 қола*) жеңіп алынды. 2019 жылы 19 медаль (*1 алтын, 5 күміс, 13 қола*), оның 13-і қола медаль. Медальдар саны өсті, бірақ сапасы жоғалды.

Сонымен, 2020 жылғы қысқы жасөспірімдер олимпиадасында (Лозанна, Швейцария) бірде-бір медаль жеңіп алынған жоқ, дегенмен алдыңғы жасөспірімдер олимпиадасында 5 медаль жеңіп алынды.

Токиодағы XXXII жазғы олимпиада ойындарында сәтсіз өнер көрсету, жалпы командалық есепте 83-ші орын 8 қола медаль спортшыларды даярлаудың бастапқы кезеңінен бастап жоғары жетістіктер спортына дейінгі жүйедегі сәтсіздіктердің нәтижесі болып табылады.

Спорт резервін даярлау дене шынықтыру мен спортты басқару органдарының алдында тұрған маңызды мемлекеттік міндет болып табылады.

Спорттың барлық түрлері бойынша ұлттық құраманың тұрақты жаттығуынсыз халықаралық аренада жаңа жетістіктерге жету мүмкін емес.

Бүгінгі таңда бастауыш буын болып табылатын 477 БЖСМ-де (оның ішінде 129 мамандандырылған) 367 727 бала мен жасөспірім айналысады.

Олармен 13 666 жаттықтырушы-оқытушы жұмыс істейді (1 жаттықтырушыға 30-ға жуық бала).

12 өңірде спортта дарынды балаларға арналған 13 облыстық мектеп-интернат жұмыс істейді, онда 41 спорт түрінен (оның ішінде 32 жазғы және 7 қысқы олимпиадалық, 2 олимпиадалық емес спорт түрлері) 3 995 тәрбиеленуші оқиды. 368 жаттықтырушы-оқытушы жұмыс істейді.

Спортта дарынды балаларға арналған олимпиада резервінің 4 республикалық мамандандырылған мектеп-интернат-колледжі және республикалық спорт колледжі (РСК) жұмыс істейді, олардың контингенті 2 078 бала мен жасөспірімді құрайды. 298 жаттықтырушы-оқытушы жұмыс істейді.

Мұнда спорт резерві 29 жазғы және 8 қысқы олимпиадалық спорт түрлері бойынша дайындалуда.

Сонымен қатар, спорттық резервті даярлаудың келесі кезеңі республика деңгейіндегі олимпиадалық даярлау орталықтары (ОДО) және облыстық және қалалық деңгейлердегі олимпиадалық резервті даярлау орталықтары болып табылады.

Республикалық ОДО контингенті 1615 адамды құрайды (2019 жылы - 1707 адам, 2018 жылы-1664 адам), оның ішінде: 2020 жылдың қорытындысы бойынша еліміздің құрама командасына 381 адам берілді, бұл 23,5% - ды құрайды.

Спорт резервін даярлау жүйесінің қазіргі жай-күйін талдау кезінде жалпы сипаттағы мәселелер анықталды: сала мамандарының консерватизмі, басқарушылық шешімдер қабылдауда қалыптасқан таптаурындардың болуы; спорт резервін даярлау жөніндегі міндеттерді шешуде іс-қимылдардың ведомствоаралық және деңгейаралық бытыраңқылығы мен сәйкессіздігі; жас спортшыларды даярлау кезінде жас, физиологиялық және психологиялық ерекшеліктерді жеткіліксіз есепке алу, бұл кейіннен үдемелі даярлауға және кәсіби тұрғыдан жануға әкеп соғады; мүгедектермен және мүмкіндігі шектеулі адамдармен спортпен шұғылдануды ұйымдастыру үшін, оның ішінде спорт резервін даярлау жүйесінде бейімделген дене шынықтыру және спорт бойынша спорттық бағыттағы мекемелерді материалдық-техникалық жарақтандырудың жеткіліксіздігі; спорт мектептерінде допингке қарсы білім берудің және допингке қарсы қағидаларды бұзушылықтардың профилактикасына бағытталған шаралардың жеткіліксіз деңгейі; спорт резервін даярлау жүйесінде бірыңғай әдістемелік қызметтің дамымауы; ғылыми-әдістемелік, медициналық (қалпына келтіруді қоса алғанда) және медициналық-биологиялық қамтамасыз етудің дамымауы.

2021 жылы алғаш рет заңнамалық деңгейде мемлекеттік спорттық және шығармашылық тапсырыстарды жан басына қаржыландыру институты енгізілді, оның шеңберінде жергілікті бюджет қаражаты есебінен балалар мен жасөспірімдерге арналған спорт секциялары мен шығармашылық үйірмелердің жұмыс істеуі қамтамасыз етіледі. Бастаманы іске асыру үшін жан басына қаржыландыру әдістемесі мен қағидалары, мемлекеттік шығармашылық және спорттық тапсырыстарды орналастыру қағидалары және шығармашылық үйірмелер мен спорт секцияларының рейтингін айқындау қағидалары әзірленді және бекітілді.

Мемлекеттік шығармашылық және спорттық тапсырыстарды жүзеге асыру 2021 жылдың 1 мамырынан бастап іске қосылды. Қаржыландыру жергілікті бюджет есебінен қамтамасыз етілді.

Ваучерлерді беру процесі толығымен автоматтандырылған. Ақпараттық жүйе әзірленді Artsport.edu.kz, оған республиканың барлық облыс орталықтары мен Республикалық маңызы бар қалалар қосылған.

Бүгінгі таңда мемлекеттік спорттық және шығармашылық тапсырыс аясында спорттық секцияларға 79 782 бала, шығармашылық үйірмелерге 66 844 бала қатысады.

Халықаралық тәжірибені және ұсынылатын реттеу тетіктерін талдау.

«Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне мәдениет, дене шынықтыру және спорт мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасына реттеушілік саясаттың консультативтік құжаты (*бұдан әрі – РСКҚ*) шеңберінде әзірлеуші орган спорт түрлерін саралау нәтижелері бойынша спорт түрлері бойынша бюджет қаражатының бөлінуіне және балалар мен жасөспірімдерге арналған спорт секцияларында мемлекеттік спорттық тапсырыстың орналастырылуына және олардың жұмыс істеуіне мемлекеттік бақылауды жүзеге асыру үшін шаралар қабылдауды ұсынады. РСКҚ 2-бөлімінің ережелеріне сәйкес проблемалық аспектілер арасында мыналар атап көрсетілген:

1) спорт ғимараттарының тапшылығы және спорт объектілерін салу кезінде жоспарлаудың болмауына байланысты кейбір санаттар үшін қолжетімді болмауы;

2) саралау қорытындылары бойынша спорт түрлерін қаржыландыруға бақылаудың болмауы;

3) спорт резервін дайындауды бақылаудың болмауы.

РСКҚ-ның 8-бөлімінде шет елдерде спортты дамытуға байланысты мәселелерді заңнамалық реттеу туралы ақпарат берілген. Ұсынылған шетелдік тәжірибе РСКҚ ережелеріне **толық сәйкес келмейтінін** атап өткен жөн, өйткені ол жоғары жетістіктер спортын қаржыландыру мен қолдаудың **жалпы** аспектілерін ғана көрсетеді, Ресей Федерациясындағы спорт объектілерін (құрылыстарын) пайдалану тиімділігін бағалау жөніндегі нұсқаулықтарға

сілтемені, сондай-ақ Нидерландыдағы спорттық таланттарға арналған мектептер туралы қысқаша ақпаратты қамтиды.

Сонымен қатар, әзірлеуші орган Қазақстанның спорт саласындағы жоғарыда көрсетілген мәселелік аспектілерін шешу мақсатында ұсынылатын реттеуді әзірлеу үшін шет мемлекеттердің тәжірибесіне қатысты нақты ақпаратты ұсынбаған. Сонымен қатар, РСКК-ның 8-бөлімінде «ұсынылатын реттеу» бағаны толтырылмаған. Демек, спорт түрлерін саралау нәтижелері бойынша бюджет қаражатының спорт түрлері бойынша бөлінуіне және балалар мен жасөспірімдерге арналған спорт секцияларында мемлекеттік спорттық тапсырыстың орналастырылуына және олардың жұмыс істеуіне мемлекеттік бақылауды жүзеге асыру үшін әзірлеуші орган қандай нормалар ұсынатыны белгісіз болып қалады.

Осыған байланысты, әзірлеуші органға РСКК 8-бөлімінің мазмұнын шет елдерде көрсетілген проблемалық аспектілерді заңнамалық реттеуге қатысты тиісті ақпаратпен толықтыру және «ұсынылатын реттеу» бағанын толықтыру ұсынылады.

Халықтың кейбір топтарының (*мүмкіндіктері шектеулі адамдар, ауылдық аудандардың тұрғындары*) спорт құрылыстарына тапшылық және шектеулі қолжетімділік проблемасын шешу үшін спорт объектілерін салуды жоспарлауға қатысты Германияның тәжірибесін атап өту қажет.

Германияда спортты дамыту үшін спорт нысандарының құрылысын жоспарлау мәселелеріне көп көңіл бөлінеді. Мәселен, өңірлерде спорт құрылыстарының қолжетімділігін арттыру спорт ғимараттарын дамытуды жоспарлау жөніндегі ұсынымдар түрінде қабылданған спорт ғылымының Герман институты (Federal Institute of Sport Science (BISp)) және спорт ғылымының Герман қауымдастығы (German Association for Sports Science) әзірлеген әдіснамаларды ескере отырып, сондай – ақ муниципалитеттерде спортты дамытуды жоспарлау туралы Меморандум (*бұдан әрі-Меморандум*) шеңберінде жүзеге асырылады¹.

Меморандум ережелеріне сәйкес, «муниципалитеттерде спортты дамытуды жоспарлау» деп муниципалитетте спорт пен жаттығу жағдайларын жобалау мен оңтайландырудың жалпы тұжырымдамасын жасауға бағытталған әдістемелік тәсіл түсініледі. Бұл процедура әдетте **эмпирикалық талдауды, қажеттіліктерді бағалауды, тиісті қызығушылық топтарымен үйлестірудегі мақсаттар мен шараларды анықтауды (бірлескен жоспарлау), сондай-ақ қабылданған іс-әрекеттерге арналған шаралар мен ұсыныстарды бағалауды қамтиды.**

Спортты дамытуды муниципалды жоспарлауға қажеттіліктерді анықтау екі компоненттен тұрады: бір жағынан, бұл спорт залдарына, спорттық ұйымның

¹Memorandum zur kommunalen Sportentwicklungsplanung: https://www.sportwissenschaft.de/fileadmin/pdf/download/2018_Memorandum-2-SEP_web.pdf

формаларына қатысты сұранысты анықтау. Екінші жағынан, бұл белгілі бір спорттық және әлеуметтік-саяси мақсаттарға негізделген нақты/мақсатты талдау. Ең алдымен, бұл халықты базалық спорт инфрақұрылымдарымен қамтамасыз етуге қатысты. Жоғарыда сипатталған спорттық дамуды жоспарлау әдісіне сүйене отырып, халықтың спорт саласындағы қажеттіліктерін анықтауға бағытталған мінез-құлық пен бірлескен (кооперативті) тәсілдерді ажыратуға болады. Меморандум екі тәсілді де біріктіруді ұсынады, өйткені олар қажеттіліктерді бағалаудың әртүрлі кезеңдерінде бір-бірін толықтыра алады.

Халықтың спорт саласындағы қажеттіліктері туралы сараланған өкілдік деректерді анықтау мінез-құлыққа бағытталған тәсіл үшін негіз болып табылады. Сарапшылар мүмкіндігінше спорттық мінез-құлықты өкілдік муниципалды зерттеу жүргізудің қажеттілігінің бар екендігін айтады. Негізінде, салыстырылатын муниципалитеттердің деректері немесе тексерілген бағдарлау мәндері мәліметтер базасы ретінде де қолданыла алады. Кооперативті тәсілмен муниципалитеттегі спортқа деген сұранысты бағалау әртүрлі спорт клубтарының өкілдерін, кәсіби емес спортшыларды, халықтың белгілі бір санаттарының өкілдерін (қарттар, мигранттар және т.б.) қоса алғанда, халықтың әртүрлі топтарының мақсатты іріктеуі мен қатысуы арқылы қажеттіліктерді **бірлесіп анықтауға** дейін азаяды. Осылайша, Германияда спорт нысандарын салу кезінде жоспарлау институтына басымдық беріледі, оған муниципалитеттердегі **халықтың әртүрлі санаттарының** спорттық керек-жарақтарын міндетті түрде бағалау кіреді.

Мүмкіндігі шектеулі адамдарға арналған спорт нысандарының қол жетімділігіне қатысты **Ұлыбританияда** 1995 жылғы мүгедектерді кемсіту туралы Заң (DDA) (2005 ж. толықтыруларымен) **мүгедектердің теңдігін белсенді түрде алға жылжыту және мүгедектердің қажеттіліктерін ескеру үшін** барлық мемлекеттік органдарға, соның ішінде жергілікті кеңестерге қосымша міндеттер жүктейді, тіпті егер бұл мүмкіндігі шектеулі адамдарға қарағанда мүгедектерге неғұрлым қолайлы көзқарасты білдірсе де.

Цифрлық технологиялар, мәдениет, БАҚ және спорт департаменті жанындағы Sport England мемлекеттік ұйымы «қолжетімді спорт ғимараттары» басшылығын (бұдан әрі – басшылық) әзірлеп, дайындады. Бұл нұсқаулықта инклюзивті дизайн принциптеріне сәйкес спорт ғимараттарын жобалау, пайдалану және техникалық қызмет көрсету бойынша көптеген адамдардың қажеттіліктерін қанағаттандыру бойынша ұсыныстар берілген. Бұл кішкентай балалары бар ата - аналардың, қарттардың қажеттіліктерін, сондай-ақ мүмкіндігі шектеулі адамдардың-сенсорлық, танымдық және қозғалғыштығы бұзылған адамдардың, соның ішінде мүгедектер арбасының қажеттіліктерін қарастыруды қамтиды.

Нұсқаулыққа сәйкес, спорт нысанын жобалау кезінде адамдар объектіні көлік байланысынан бастап белгілі бір аймақтарға, мысалы, киім ауыстыратын бөлмелерге, қоғамдық аймақтарға және оқу орындарына кіру тобына дейін қалай

пайдаланатынын елестету қажет. Сондай-ақ, мүмкіндігі шектеулі адамдар тап болуы мүмкін кедергілер мен шектеулерді анықтау үшін маңызды.

Басшылық кіру топтары, ішкі орын ауыстыру аймақтары (дәліздер, баспалдақтар, лифтілер), эвакуациялық шығу жолдары, коммуникациялық жүйелер, акустикаға, жылытуға, жарықтандыруға және т. б. талаптар бөлігінде спорт құрылыстарының қолжетімділігін арттыру бойынша ұсынымдарды қамтиды².

Осылайша, Ұлыбританияда басшылық арқылы мүмкіндігі шектеулі адамдардың спорт объектілеріне инклюзивті қол жеткізу жөніндегі құқықтарын іске асыру қамтамасыз етіледі.

Жоғарыда баяндалғанның негізінде әзірлеуші органға РСКҚ 8-бөлімінің мазмұнын пысықтау, оған шет елдердегі проблемалық аспектілерді заңнамалық реттеуге қатысты тиісті өзекті ақпаратты қосу және Германия мен Ұлыбританияның тәжірибесін ескере отырып, «ұсынылып отырған реттеу» бағанын толтыру ұсынылады.

Қорытындыға ұсынылған материалдар.

1) «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне мәдениет, дене шынықтыру және спорт мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңы жобасының тұжырымдамасы (мемлекеттік және орыс тілдерінде);

2) РСКҚ (мемлекеттік және орыс тілдерінде).

3) мемлекеттік тілдегі ілеспе хат.

II. Құқықтық реттеудің жай-күйін бағалау

Шешу үшін заңнамалық реттеу талап етілетін проблеманың сипаттамасы, сипатталған проблеманы шешудің ұсынылатын жолдары және проблеманы шешудің баламалы жолдары.

Тұтастай алғанда, әзірлеуші орган заңнамалық реттеуді талап ететін проблемалардың сипаттамасын және оларды шешудің ұсынылған жолдарын дұрыс тұжырымдайды деп санаймыз.

Сонымен бірге, әзірлеуші органға «Құқықтық актілер туралы» 2016 жылғы 6 сәуірдегі № 480-V ҚРЗ Қазақстан Республикасы Заңының 24-бабы 3-тармағының нормативтік құқықтық актінің мәтіні әдеби тіл нормалары, заң терминологиясы және заң техникасы сақтала отырып баяндалатыны, оның ережелері барынша қысқа болуға, нақты және әртүрлі түсіндіруге жатпайтын мағынаны қамтуға тиіс екендігі туралы талаптарын сәйкес келтіру ұсынылады деп пайымдаймыз. Осыған байланысты әзірлеуші органға кестенің 2-бағанында (проблемалық сұрақ) «жоқ» деген сөзді бас әріппен жазуды ұсынамыз. Кестенің 2-бағанында (сипатталған проблеманың деңгейі мен маңыздылығын көрсететін

²Accessible Sports Facilities: <https://sportengland-production-files.s3.eu-west-2.amazonaws.com/s3fs-public/accessible-sports-facilities-2010.pdf?VersionId=SAk8bA.fV4vhjOC6budF0JNw4K1asVjQ>

талдамалық мәліметтер) «...В тобына жататын және «А» тобындағы спорт түрлеріне қарағанда көбірек қаржыландырылған» деген сөздер мынадай редакцияда жазылуын ұсынамыз: «...В тобына жататын және «А» тобындағы спорт түрлеріне қарағанда көбірек қаржыландырылатын». Кестенің 3-бағанында (туындаған проблеманың негізгі себептері) «спортивный» деген орыс тіліндегі мәтіндегі сөзді «спортивной» деп жазуды ұсынамыз.

Жария талқылауға арналған нысаналы топтар, сондай-ақ оларды хабардар ету тәсілдері.

Әзірлеуші орган «Жария талқылауға арналған нысаналы топтар» деген 5-тармақта:

- 1) Қазақстан Республикасының азаматтары;
- 2) мемлекеттік органдар;
- 3) қоғамдық бірлестіктер (аккредиттелген спорт федерациялары, Қазақстан Республикасының Ұлттық Олимпиада комитеті, Қазақстан Республикасының Ұлттық паралимпиада комитеті);
- 4) «Атамекен» Ұлттық Кәсіпкерлер палатасы және мүдделі ұйымдар;
- 5) жалпы білім беретін мектептер;
- 6) балалар-жасөспірімдер спорт мектептері.

Бұдан басқа, әзірлеуші органға әрбір топқа тікелей немесе жанама әсер ету сипатын сипаттауды, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2016 жылғы 29 желтоқсандағы № 907 қаулысымен бекітілген Қазақстан Республикасы Үкіметінің заң шығару жұмысының қағидаларына 1-қосымшаның 5-тармағына сәйкес олармен консультациялар жүргізу үшін нысаналы топтардың қазіргі өкілдерін көрсетуді ұсынамыз.

Хабарлау тәсілдері – шақыруларды пошта байланысымен, қолма – қол және электрондық пошта арқылы нақты нысаналы топ өкілдеріне мекенжайлық тарату; Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрлігінің интернет-ресурсында, сондай-ақ мемлекеттік органдардың интернет-порталында хабарландыру жариялау; БАҚ-та (Facebook, Instagram, Telegram) хабарландыру жариялау.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2016 жылғы 29 желтоқсандағы № 907 қаулысымен бекітілген Қазақстан Республикасы Үкіметінің заң шығару жұмысының қағидаларына 1-қосымшаның 6-тармағына сәйкес хабарлама тәсілдерін әзірлеуші барлық мүдделі субъектілерге олардың ерекшелігін ескере отырып, ақпаратты неғұрлым тиімді жеткізуді қамтамасыз ететіндей етіп таңдауға тиіс. Біздің ойымызша, әзірлеуші орган көрсеткен хабарлама әдістерін кеңейту қажет. Осыған байланысты, әзірлеуші органға РСКҚ-ның 6-тармағын оларға сондай-ақ:

Нысаналы топтар өкілдерінің ұялы байланысының абоненттік нөміріне қысқа мәтіндік хабарлама нысанындағы СМС-хабарламалар.

III. Реттеушілік саясаттың консультативтік құжатын талдау

Заңнаманың тиімділігін талдау нәтижелері.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2016 жылғы 29 желтоқсандағы № 907 қаулысымен бекітілген Қазақстан Республикасы Үкіметінің заң шығару жұмысы қағидаларының 8-тармағына сәйкес РСКҚ-н әзірлеу Қазақстан Республикасы Президентінің Қазақстан халқына Жолдауы, Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің жыл сайынғы жолдауының ережелері, Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің, Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының нормативтік қаулылары, мемлекеттік жоспарлау жүйесінің құжаттары және оларды іске асыру жөніндегі іс-шаралар жоспарлары, Қазақстан Республикасы Үкіметінің шешімдері және, нормативтік құқықтық актілердің құқықтық мониторингі, заңнаманың тиімділігін талдау, қоғамдық өмірдің тиісті салалары мен аяларында Қазақстан Республикасының заңнамасын қолдану тәжірибесі, қолданыстағы заңнаманың мәселелері бойынша өткізілетін ғылыми-тәжірибелік конференциялар, семинарлар, кеңестер материалдары, жеке және заңды тұлғалардың өтініштері, үкіметтік емес ұйымдар ұсынатын материалдар, БАҚ-та қамтылатын ақпарат.

Сонымен қатар, Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2016 жылғы 29 тамыздағы № 486 қаулысымен бекітілген Құқықтық мониторинг жүргізу қағидаларының 17 - тармағының 3-тармақшасын орындау үшін «Қазақстан Республикасының Заңнама және құқықтық ақпарат институты» ШЖҚ РМК (*бұдан әрі-Институт*) талдамалық анықтамалар түрінде қалыптастыра отырып, заңнаманың тиімділігіне талдау жүргізеді және заң шығару қызметіндегі ұсыныстар мен ескертулерді есепке алу үшін уәкілетті мемлекеттік органдарға жібереді.

2019-2020 жылдары Институт Қазақстан Республикасының «Мәдениет туралы» және «Дене шынықтыру және спорт туралы» Заңдарының тиімділігіне талдау жүргізді. Талдау нәтижелері бойынша талдамалық анықтамалар уәкілетті мемлекеттік органға *2019 жылғы 2 шілдедегі № 19-06/340 (шығ.) жіберілді және 2020 жылғы 21 сәуірдегі «ZAN.KZ»* жинақ түрінде № 10-6/000062 нөмірімен жарияланған (<http://www.zan.kz>).

Мәселен, әзірленіп жатқан заң жобасына енгізу үшін ұсынылған РСКҚ-на мәдениет, дене шынықтыру және спорт саласындағы заңнаманы талдау барысында әзірленген кейбір ұсынымдарды ұсынамыз:

1. «Мәдениет туралы» Қазақстан Республикасы 2006 жылғы 15 желтоқсандағы № 207 Заңының 10-бабының 5-тармағына сәйкес, әрбір азамат Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес шетелге шығаруға және көрмелер ұйымдастыруға немесе өзінің шығармашылық қызметін ұсынуға және іске асырудың өзге жолдарын қолдануға құқылы.

Осы нормада «шығармашылық іс-әрекетті шетелге шығару құқығы» деген сөз дұрыс емес деп санаймыз, өйткені шетелге шығару мүмкіндігі нақты материалдық объектілерді қарастырады.

Осыған байланысты Заңның 10-бабының 5-тармағы мынадай редакцияда жазылсын: «Әрбір азамат Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес көрмелер ұйымдастыруға, шетелге әкетуге немесе өзінің шығармашылық қызметінің нәтижелерін өзге жолдармен ұсынуға және іске асыруға құқылы».

2. «Мәдениет туралы» Қазақстан Республикасының 2006 жылғы 15 желтоқсандағы № 207 Заңының 4-бабында мемлекеттің мәдениет саласындағы негізгі міндеттерінің бірі ретінде ұлттық-мәдени бірлестіктерге қатысу еркіндігін, мәдениет ұйымдарын құруды, Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес шетелдегі отандастармен мәдени байланыстарды кеңейтуге қатысуды қоса алғанда, азаматтардың ұлттық және мәдени өзіндік ерекшелігін қорғау және дамыту құқықтарын іске асыруды қамтамасыз ету айқындалған.

Сонымен бірге, заң жоғарыда аталған құқықтарды бекітпейді. Осыған байланысты, Заңның 10-бабын мынадай мазмұндағы жаңа 2-1-тармақпен толықтыру ұсынылады:

«2-1. Әрбір азаматтың Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес ұлттық мәдени дәстүрлерді, әдет-ғұрыптар мен ана тілін жаңғыртуды, сақтауды және дамытуды, ұлттық-мәдени бірлестіктерге қатысу еркіндігін, мәдениет ұйымдарын құруды, шетелдегі отандастармен мәдени байланыстарды кеңейтуге қатысуды қоса алғанда, ұлттық және мәдени өзіндік ерекшелігін қорғауға және дамытуға құқығы бар.».

3. Қазақстан Республикасының мәдени саясаты тұжырымдамасында еліміздің музейлері мен музей-қорықтарын дамытудың жүргізіліп жатқан стратегиясының тиімділігін арттыру, сондай-ақ әлеуметтік жады институттары ретінде қоғамдық сананы жаңғырту міндеттері тұрғысынан олардың қызметін өзектілендіру шеңберінде музейлердің ұлттық рейтингін енгізу міндеті қойылған.

Сонымен қатар, «Мәдениет туралы» Қазақстан Республикасының 2006 жылғы 15 желтоқсандағы № 207 Заңында музейлердің ұлттық рейтингін енгізудің құқықтық негіздерін, оны жүргізу тәртібін бекіту жөніндегі уәкілетті органның құзыретін айқындайтын нормалар жоқ.

Осыған байланысты Қазақстан Республикасының мәдени саясатының тұжырымдамасын іске асыру мақсатында уәкілетті органға музейлердің ұлттық рейтингін жүргізу тәртібін бекіту бойынша құзыретті көздеу ұсынылады.

4. «Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы» Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 23 қаңтардағы № 148 Заңының 29-бабының 14) тармақшасында облыс, республикалық маңызы бар қала, астана әкімінің құзыреті көзделген:

«14) спорттық-бұқаралық, ойын-сауық, мәдени-бұқаралық іс-шаралар өткізілетін орындарда шыны ыдыстағы өнімдерді өткізу тәртібін айқындайды.».

Дене шынықтыру және спорт туралы арнайы заңға ұқсас құзыреттілік көзделмеген болса да, бұл жағдайда бұл сәйкессіздік құзыретті субъектілердің

(органдар мен лауазымды тұлғалардың) өз өкілеттіктерін жүзеге асыруы кезінде құқық қолдану процесінде қайшылықтардың пайда болуына ықпал етуі мүмкін.

Осыған байланысты, «Дене шынықтыру және спорт туралы» 2014 жылғы 3 шілдедегі № 228-V ҚРЗ Заңының және «Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы» 2001 жылғы 23 қаңтардағы № 148 Заңның спорттық-бұқаралық, ойын-сауық мәдени-бұқаралық іс-шаралар өткізілетін орындарда шыны ыдыстағы өнімдерді сату тәртібін айқындау құзыреті бөлігіндегі нормаларына сәйкес келу орынды деп санаймыз.

5. «Дене шынықтыру және спорт туралы» 2014 жылғы 3 шілдедегі № 228-V ҚРЗ Заңының 17-бабы еңбек ұжымдарында дене шынықтыру мен спортты көздейді, атап айтқанда, 1-тармақта заңды тұлғалар қызметкерлерді сауықтыру бойынша дене шынықтыруды дамыту үшін қаражат көздеуі және жеке тұлғалардың дене шынықтырумен және спортпен айналысу құқығын іске асыруы үшін жағдай жасауды регламенттелген.

Заңның бұл нормасы декларативті сипатқа ие деп санаймыз, өйткені Қазақстан Республикасының қолданыстағы Еңбек кодексі жұмыс берушіге осындай міндетті бекітпейді (Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 23 қарашадағы № 414-V Еңбек кодексі).

Сондай-ақ, нормада «қаражат» ұғымын қолдану заң шығарушының нені білдіретінін толық көрсетпейді: ақша немесе материалдық-техникалық құралдар (тренажерлер, гантельдер және т.б.).

Жоғарыда аталған декларативті норманы пайдалану реттеуші функцияны орындамайтынына назар аударамыз, сондықтан бұл норма тиімсіз жүзеге асырылады, атап айтқанда қоғамдық қатынастар субъектілерінің нақты жағдайы мен объективті мүмкіндіктерін көрсетпейді.

Осыған байланысты, құқық қолданушыға қолданудың әртүрлі практикасын өз бетінше әзірлеу мүмкіндігін болдырмау мақсатында дене шынықтыру және спорт саласындағы уәкілетті орган заңды тұлғаларға қызметкерлерді сауықтыру бойынша дене шынықтыруды дамыту үшін қаражат көздеуді және жеке тұлғалардың дене шынықтырумен және спортпен айналысу құқығын іске асыруы үшін жағдайлар жасауды регламенттейтін норманың мазмұнын ашуды қажет деп санаймыз.

6. «Дене шынықтыру және спорт туралы» 2014 жылғы 3 шілдедегі № 228-V ҚРЗ Заңының 7-бабының 4) тармақшасы дене шынықтыру және спорт саласындағы уәкілетті органның ведомстволық статистикалық байқауды өткізу бойынша құзыретін көздейді.

Көрсетілген ведомстволық статистикалық байқауды жүргізу тетігін елестету іс жүзінде қиын деп санаймыз, өйткені қолданыстағы заңнамада аталған байқауды реттейтін нормативтік құқықтық акт жоқ.

Қаралып отырған норманы тиімді іске асыру мақсатында ведомстволық байқау жүргізуді дене шынықтыру және спорт саласында мониторинг жүргізуге ауыстыру қажет деп санаймыз, бұл өз кезегінде қаралып отырған саладағы

ақпарат пен статистикалық деректерді тұрақты байқау, жинау және талдау жүйесін қамтитын болады.

«Құқықтық актілер туралы» 2016 жылғы 6 сәуірдегі № 480-V ҚРЗ Қазақстан Республикасы Заңының 24-бабына сәйкес нормативтік құқықтық акт мәтінінің мазмұны мен жазылу стиліне қойылатын талаптарды сақтау шеңберінде статистикалық есепке алуды енгізу рәсімін көздей отырып, дене шынықтыру және спорт саласында мониторинг жүргізуді бекітуді ұсынамыз.

Осылайша, құқықтық реттеудің жүйелілігін бұзуды болдырмау және қаралып отырған норманың тиімділігін төмендету мақсатында қолданыстағы редакцияны өзгерту орынды деп санаймыз.

IV. Реттеушілік саясаттың консультативтік құжатының проблемалық мәселелерінің, сондай-ақ оларды шешу тәсілдерінің ғылыми-құқықтық сипаттамасы

Реттеушілік саясаттың консультативтік құжаты идеяларының ғылымдағы жалпы қабылданған тәсілдерге арақатынасы.

Қазақстандық қоғам үдемелі даму кезеңіне аяқ басты, оның жағдайында әлеуметтік-экономикалық және саяси өзгерістер гуманистік құндылықтар мен мұраттарды бекітуге, дамыған экономика мен орнықты демократиялық жүйе құруға бағытталған. Бұл процесте адамның өмірлік белсенділігіне, оның денсаулығы мен өмір салтына байланысты мәселелер маңызды орын алады.

Дене шынықтыру адамның жалпы мәдениетінің, оның салауатты өмір салтының бір қыры бола отырып, адамның оқудағы, өндірістегі, тұрмыстағы, қарым-қатынастағы мінез-құлқын анықтайды, әлеуметтік-экономикалық, тәрбиелік және сауықтыру міндеттерін шешуге ықпал етеді.

Дене шынықтыру мен спорттың дамуына қамқорлық жасау - адамдардың қабілеттерін анықтауға, олардың мүдделері мен қажеттіліктерін қанағаттандыруға, адам факторын жандандыруға кең мүмкіндіктер ашатын гуманистік мұраттарды, құндылықтар мен нормаларды іске асыруды қамтамасыз ететін мемлекеттің әлеуметтік саясатының маңызды құрамдас бөлігі деп санаймыз.

Дене шынықтыру мен спорттың орасан зор әлеуметтік әлеуетін Қазақстан Республикасының өркендеуі үшін толық көлемде пайдалану қажет. Бұл ұлтты жедел моральдық және физикалық сауықтырудың ең аз шығынды және тиімді құралы. Олардың негізі, ең алдымен, субъектінің жақсы еркі, адамның, ұжымның және қоғамның моральдық-психологиялық көңіл-күйі.

Дене шынықтыру және спорт саласында оның әр түрлі ұйымдастырушылық формалары арқылы жеке және қоғамдық мүдделер барынша теңдестірілген және жақындатылған, ол адамның ұзақ өмір сүруіне, отбасын біріктіруге, әртүрлі әлеуметтік-демографиялық топтарда және тұтастай алғанда елде салауатты, моральдық-психологиялық климатты қалыптастыруға, жаракаттануды, ауруды азайтуға ықпал етеді.

Спорттық инфрақұрылымның дамуы жаңа жұмыс орындарының ағымын береді, ал спорттың дамуы үлкен экономикалық маңызы бар ойын-сауық индустриясын құруға ықпал етеді. Жоғары жетістіктер спорты, Олимпиадалық спорт халықаралық ынтымақтастықтың, халықаралық аренада елдің тартымды бейнесін қалыптастырудың қуатты серпіні болып табылады. Отандық спортшылардың жеңістері патриотизмнің, азаматтықтың өсуіне, халықтың моральдық рухы мен ел, облыс, қала, ұжым үшін мақтаныштың нығаюына ықпал етеді.

Қазіргі әлемде дене шынықтырудың адам мен қоғамның табиғатын жақсарту факторы ретіндегі рөлі туралы хабардарлық едәуір артып келеді. Жалпы салауатты өмір салты, атап айтқанда дене шынықтыру және спорт күшті мемлекет пен салауатты қоғамның дамуына ықпал ететін күш пен ұлттық идеяны біріктіретін әлеуметтік құбылысқа айналады.

Көптеген шет елдерде дене шынықтыру-сауықтыру және спорттық іс-шаралар мемлекеттің, оның үкіметтік, қоғамдық және жеке ұйымдарының, мекемелері мен әлеуметтік институттарының күш-жігерін біріктіреді және біріктіреді.

Шетелде спорт өзінің барлық деңгейлерінде адамдарды сауықтырудың әмбебап тетігі, адамның өзін-өзі таныту, өзін-өзі көрсету және дамыту тәсілі, сондай-ақ қоғамға қарсы құбылыстарға қарсы күрес құралы болып табылады. Сондықтан соңғы жылдары қазіргі мәдениеттің құндылықтар жүйесіндегі спорттың орны күрт өсті. Қазақстан спортының құрамдас бөлігі болып табылатын әлемдік спорт қозғалысы ең қуатты және жаппай халықаралық қозғалыстардың біріне айналды. Олимпиадалық спорт қауымдастығына әлемнің 200-ден астам елі кіреді.

Дене шынықтыру және спорт-бұл ұлттың физикалық және рухани сауығуының ең әмбебап тәсілі, бірақ олардың мүмкіндіктері толық пайдаланылмайтынын мойындау керек. Бұл көптеген жағдайларға байланысты.

Ондаған жылдар бойы дене шынықтыру және спорт саласы қалдық принцип бойынша қаржыландырылды, өйткені қоғам дамуындағы адам факторының рөлі бағаланбады. КСРО ыдырағаннан кейін ескі жүйе жағдайында тиімді жұмыс істейтін дене шынықтыру және спорт қозғалысының ведомстволық-аумақтық моделі жұмысын тоқтатты. Спорт ұйымдары мемлекеттік бюджеттен, бюджеттен тыс көздерден қаржыландырудың көп бөлігін және кәсіподақ бюджетінен барлық қаражатты жоғалтты, нәтижесінде тұрғылықты жері бойынша, оқу орындарында, еңбек және өндірістік ұжымдарда дене шынықтыру-сауықтыру және спорт жұмыстарын ұйымдастыруда теріс өзгерістер болды.

КСРО ыдырағаннан кейін кейбір спорт түрлері үшін Қазақстанда олимпиада ойындары мен ірі халықаралық жарыстарға дайындалуға болатын қазіргі заманғы, техникалық жарақтандырылған спорт базалары болған жоқ. Спорттық тауарлардың отандық өндірісінің көлемі он есеге азайды. Дене

шынықтыру мен спортқа қаражат салуға дайын инвесторлар үшін тиісті жағдайлар жасалмаған.

Дене шынықтыру және спорт қызметтерінің құнын бірнеше рет көтеру көптеген азаматтар үшін дене шынықтыру және спорт, туризм және демалыс мекемелерін қол жетімді етпеді. Дене шынықтыру-спорт қызметіне бүгінде азаматтардың 8-10% - ы ғана тартылған, ал әлемнің экономикалық дамыған елдерінде бұл көрсеткіш 40-60% - ға жетеді.

Төлемімен шектеліп қалмайды минимумға дейін ғылыми-зерттеу қызметі. Білікті мамандардың, жаттықтырушылар мен спортшылардың шетелге кетуі жалғасуда, бұл бір жағынан олардың кәсіби дайындығының жоғары деңгейіне, әлемдік деңгейде сұранысқа ие болуына, екінші жағынан Қазақстанда толыққанды жұмыс істеу үшін жағдайлардың болмауына байланысты.

Дене шынықтыру мен спорттың жай-күйіне ескі және пайда болатын ұйымдық құрылымдар мен орындалатын функциялар арасындағы ішкі қарама-қайшылықтар да әсер етеді; Мектептегі дене тәрбиесінің мақсаттары мен мектептерде дене шынықтыру сабақтарын өткізудің қолданыстағы практикасы арасындағы; студенттік спорт командаларының сәтті өнер көрсетуі мен студенттердің жаппай жарыстарының деңгейі және т. б.

Әрине, соңғы жылдары экономикадағы оң өзгерістермен бірге дене шынықтыру және спорт қозғалысында кейбір жағымды сәттер байқалады. Нарықтық даму тетіктері бар дене шынықтыру-сауықтыру жұмыстарының жаңа нысандары пайда болды. Спорт ғимараттарының, оның ішінде аулалық жоспардың дене шынықтыру-спорт инфрақұрылымының өсуі басталды; қаржыландыру ұлғаюда; халықты физикалық сауықтыру бағдарламалары қабылдануда.

Жаңа әлеуметтік-экономикалық жағдайларда жаңа мінез-құлық, өндірістік қатынастар, бос уақыт модельдеріне қосыла отырып, дәрі-дәрмектердің, медициналық және білім беру қызметтерінің қымбаттауы кезінде азаматтардың көптеген санаттары бей-жайсыздықты салауатты өмір салтына белсенді қызығушылыққа ауыстырады. Қазақстанда адамдардың материалдық әлауқаттың негізі ретінде денсаулығын сақтауға деген өткір экономикалық мүдделілігін білдіретін әлеуметтік феномен пайда болады.

Өкінішке орай, мұндай қызығушылық тұрақты және тұтас мінез-құлық жүйесінің ерекшеліктерін әлі алған жоқ деп санаймыз. Азаматтардың салауатты өмір салты туралы түсінігінде әртүрлі тарихи жүйелер мен мәдениеттерден мұраға алынған немесе алынған стандарттар мен стильдер бар, сондықтан олар бір-бірімен нашар үйлеседі.

Бұл процеске мемлекеттің араласуы маңызды, өйткені жеке артықшылықтарды түзету де мемлекеттің маңызды функциясы болып табылады. Экономикалық алғышарттардың болмауы әрекетсіздікке себеп бола алмайды. Алдымен экономикалық өсуді қамтамасыз ету, содан кейін оның негізінде

азаматтардың денсаулығы мен салауатты өмір салтын нығайту мәселелерін «өрт тәртібімен» шешу мүмкін емес.

Сөз адамдардың салауатты өмір салты мен мемлекеттің беделін қалыптастыратын ұлттық идеяның құрамдас бөліктерінің бірі ретінде дене шынықтыру мен спорттың әлеуметтік мәртебесін түбегейлі өзгерту туралы болып отыр. Мемлекет дене шынықтыру мен спортты дамытуға елдің қауіпсіздігін де, оның халқының өміршеңдігін де қамтамасыз ететін жалпы азаматтық қызмет ретінде қарауға тиіс. Қоғамдық мүдделердің иесі ретінде мемлекет дене шынықтыру-спорт қозғалысының жалпыұлттық моделін қалыптастырып, азаматтардың бойында жаңа қозғаушы күш — салауатты өмір салты мен жоғары өмір сапасына деген ұмтылысты оятуы тиіс. Қоғамда салауатты дене, салауатты рух, салауатты дәстүрлер мен салауатты өмір салтын ұстанатын тиімді экономикалық шараларды заңнамалық тұрғыдан бекіту қажет.

Қазақстанның жалпы әлемдік құндылықтар мен идеалдарды қабылдауына байланысты дене шынықтыру-спорт қозғалысының жалпыұлттық моделі салауатты өмір салтының маңызды құрамдас бөлігі ретінде мынадай міндеттерді шешуге тиіс:

- адамдардың физикалық және психикалық денсаулығын сақтау және нығайту;
- өмірлік маңызы бар қозғалыс дағдылары мен дағдыларын қалыптастыру, оқушы жастардың дене қабілеттерін жан-жақты дамыту;
- нашақорлық, маскүнемдік, темекі шегу, асоциалды мінез-құлық және т. б. сияқты жағымсыз құбылыстарға қарсы тұра алатын жас ұрпақты тәрбиелеу.;
- қоғамды топтастыру, ұлттың бірлігі мен тұтастығын нығайту;
- бірыңғай мемлекеттік жүйе шеңберінде Қазақстан Республикасы халықтарының ұлттық дәстүрлерін, олардың өзіндік ерекшелігін толық ашуға мүмкіндік беретін ұлттық және Ұлттық дене тәрбиесі жүйелерін дамыту;
- халықтың барлық жіктерінің дене шынықтырумен және спортпен шұғылдануға қолжетімділігі;
- адам өмірінің барлық кезеңдеріндегі дене тәрбиесі процесінің үздіксіздігі мен сабақтастығы;
- дені сау халықтың көбеюі;
- оқытудың барлық кезеңдерінде адамның білім беру бағдарламаларын толық көлемде меңгеру мүмкіндігін қамтамасыз ету;
- өндірістік қызметке және әскери қызметке дайындық;
- халықтың қалың жіктерінің күрделі жағдайларға бейімделу және жоғары стресстік жүктемелерге төтеп беру қабілетін қамтамасыз ету;
- халықтың әртүрлі топтарының мүдделері мен қажеттіліктерін қанағаттандыра алатын бос уақытты өткізудің әртүрлі формаларын жүргізу;
- Қазақстан Республикасының экономикалық жүйесіне құрамдас элемент ретінде кіретін қуатты спорт индустриясын құру;
- мүгедектерді тиімді әлеуметтік және физикалық оңалту;

- қазақстандық спортшылардың халықаралық спорттық қозғалыстағы және Қазақстан Республикасының әлемдік қоғамдастыққа толық кірігу үдерістеріндегі көшбасшылық ұстанымдарын қамтамасыз ету;

- дене шынықтыру, спорт және салауатты өмір салты мәселелерін бұқаралық ақпарат құралдарында (әсіресе теледидарда) жариялаудың жаңа идеологиясын жасау.

Соңғы онжылдықтар ішінде қазіргі өмірдің талаптарына сәйкес адам әлеуетін арттыру жүйесін түбегейлі модернизациялаудың орнына тек косметикалық өзгерістер жүзеге асырылды. Дене шынықтыру-спорт қозғалысының жалпыұлттық моделін құру, адамдардың дене денсаулығын нығайту мәселелерін шешу үшін әртүрлі министрліктер мен ведомстволардың, қоғамдық ұйымдардың, қаржы-өнеркәсіптік бірлестіктердің, компаниялардың, коммерциялық құрылымдардың, ғалымдар мен мамандардың бірыңғай іс-қимыл стратегиясы қажет. Бұл стратегия Қазақстан Республикасының азаматтарын еңбек ұжымдарында, білім беру мекемелерінде, тұрғылықты жері бойынша, демалыс орындарында сауықтыру үшін барынша қолайлы жағдайлар жасауға бағытталуға тиіс.

Дене шынықтыру-спорт қозғалысын дамытумен байланысты барлық жұмыста басымдық мектепке дейінгі балалардың, білім беру мектептері оқушыларының, студент жастардың дене тәрбиесі мен салауатты өмір салтын қалыптастыруға берілуге тиіс.

Жасөспірімдер, балалар мен жастар арасындағы дене тәрбиесі мен спортты дамытудағы кемшіліктер шешілмеген мәселелер кешенімен түсіндіріледі, олардың арасында материалдық-техникалық база нашар дамыған; дене тәрбиесі бойынша міндетті сабақтарға бөлінген оқу уақытының шектеулі көлемі; педагог кадрларды кәсіптік даярлаудағы, дене шынықтыру-сауықтыру жұмысының мазмұны мен нысандарындағы, әсіресе мектеп жасына дейінгі балалар арасындағы шығындар; педагогикалық қызметтің сандық көрсеткіштерге бағдарлануы; отбасылық дене тәрбиесі дәстүрлерінің болмауы; балалар мен жасөспірімдер; халыққа білім беру, денсаулық сақтау, дене шынықтыру және спорт және т. б. органдарының іс-қимылдарының сәйкес келмеуі.

Сонымен бірге денсаулықтың негізі және дене шынықтыруға оң көзқарас балалық шақта қалыптасады. Ұрпақтың нашарлап бар жатқан денсаулығына назар аударудың және осы мәселемен кідіріссіз айналысу қажеттілігін талап етеді. Негізгі күш-жігер мыналарға бағытталуы керек:

- балалардың денсаулығы үшін ата-аналардың жауапкершілігін арттыру;
- балалар мен жастар спортын дамыту мүддесінде мақсатты және демеушілік қаржылық мүмкіндіктерді іздеу және ұтымды пайдалану;
- оқу орындарында дене тәрбиесін бағдарламалық-әдістемелік және ұйымдастырушылық қамтамасыз етуді жетілдіру;
- сабақтарды ұйымдастырудың жаңа тиімді формаларын енгізу;

- дене шынықтырумен айналысуға арналған арзан, бірақ практикалық және гигиеналық тауарлар мен тренажерлер индустриясын құру;

- танымал әдебиеттерді, бейнекассеталарды және компьютерлік бағдарламаларды жаппай шығару;

-білім беру мекемелерінің жанынан спорт залын, бассейнді, жазықтық құрылыстарды қамтитын кешенді дене шынықтыру-спорт орталықтарын құру.

Балалар мен жастарды белсенді дене шынықтыру сабақтарына тарту мәселелерін шешуде балалардың ата-аналарымен бірге бос уақытын өткізуге ерекше назар аудару қажет. Отбасылық белсенді демалыс тұжырымдамасы басым деп танылуы тиіс. Ол үшін Қазақстан Республикасының Үкіметі деңгейінде Қазақстан Республикасының қалалары мен аудан орталықтары үшін демалыс аймақтарын қалыптастырудың арнайы бағдарламасын әзірлеп, іске асыру қажет. Бұл демалыс аймағына спорттық-сауықтыру мекемелерінің желісі, олардың бойында үлгілік немесе стандартты емес Инфрақұрылым (*спорт қалашықтары, экостадиондар, туристік-сауықтыру кешендері*) қалыптасатын өңірлік сауықтыру трассалары мен соқпақтар кіруі тиіс. XX ғасырдың 30-жылдарындағы экономикалық депрессиядан кейін АҚШ дәл осындай аймақтарды құру арқылы Америка азаматтарының мотивациялық басымдықтарын түбегейлі өзгертті.

Бос уақытты ұйымдастыруға кәсіподақ, жастар және әйелдер қоғамдық бірлестіктері белсенді түрде тартылуы керек.

Еңбекшілер үшін дене шынықтыру мен спортты дамыту тиісті уәждемелік құрылымды қалыптастыру жолымен жүзеге асырылуға тиіс. Елде жұмысшылардың денсаулығын сақтау бағдарламасы жасалуы керек, кәсіпорындар мен мекемелердің басшылары мен кәсіподақ ұйымдары арасындағы ұжымдық шарттарда осы еңбек ұжымында дене шынықтыру, спорт және сауықтыру жұмыстарын дамытудың нақты шаралары бар толық бөлімдер болуы керек.

Дене шынықтыру және спорт мүгедектерді әлеуметтік бейімдеу мен физикалық оңалтудың неғұрлым тиімді құралы болып табылады және бұл құрал жеткіліксіз пайдаланылады. Бұл жұмыстың негізгі бағыттары:

- спорт ғимараттарында және көпшілік демалатын орындарда дене шынықтырумен және спортпен шұғылдану үшін тиісті жағдайлар жасау;

- мүгедек балаларға қосымша білім беру жүйесінде спорт мектептерін ашу;

- мамандандырылған мүкәммал мен жабдықтарды әзірлеу және өндіру;

- Бейімделген дене шынықтыру бойынша жаттықтырушыларды, оқытушыларды және мамандарды даярлау;

- мамандандырылған әдістемелер мен бағдарламаларды әзірлеу және басып шығару;

-мүгедек спортшыларды халықаралық жарыстарға, оның ішінде Паралимпиадалық ойындарға дайындау. Дайындық спортшыларды Олимпиада ойындарына дайындаумен бірдей жағдайларда жүзеге асырылуы тиіс.

Қазіргі заманғы Қазақстан халқының неғұрлым көп жіктерінің бірі болып табылатын егде жастағы адамдар үшін дене шынықтырумен және спортпен шұғылдану өмірге деген қызығушылықты сақтаудың, денсаулықты сақтау мен нығайтудың, белсенді шығармашылық ұзақ өмір сүруді ұзартудың, қоғамға әлеуметтік қайта бейімделудің маңызды шарты болып табылады. Өкінішке орай, мемлекет бұл жағдайды жеткілікті түрде ескермейді және әлеуметтік құрылымдардан қарт адамдармен, оның ішінде дене шынықтыру және спорт саласында белсенді жұмыс істеуді талап етпейді.

Осыған байланысты өзекті:

- егде жастағы адамдармен дене шынықтыру-сауықтыру жұмыстарын жүргізу үшін білім беру мекемелерінің базасында және тұрғылықты жері бойынша бар спорт залдарын белсенді пайдалану;

- мамандандырылған клубтар желісін кеңейту және халықтың әртүрлі санаттарын (қарт адамдар, мүгедектер, балалар және т. б.) бір мезгілде қызметтермен қамту бойынша кешенді мекемелер құру;

- әлеуметтік қамсыздандыру және денсаулық сақтау органдарымен бірлесіп егде жастағы адамдарды дене шынықтырумен және спортпен белсенді айналысуға тарту жөніндегі шаралар кешенін әзірлеу;

- санаторийлік-курорттық кешен жұмысының тәжірибесінде дене шынықтыру және сауықтыру технологиялары құралдарын кеңінен пайдалану;

- егде жастағы адамдар арасында спорттық жарыстар жүйесін әзірлеу (ардагерлер спорты);

- егде адамдардың дене шынықтыру біліміне қол жеткізуін қамтамасыз ету;

- теледидарда арнайы дене шынықтыру-сауықтыру бағдарламаларын жасау.

Дене шынықтырумен және спортпен шұғылдану үшін материалдық және қаржылық мүмкіндіктері жоқ халықтың аз қамтылған топтары үшін жағдай жасауға ерекше назар аудару қажет. Бұл міндетті іске асыру барлық деңгейдегі қолданыстағы билік тарапынан, бірінші кезекте жергілікті атқарушы билік органдары тарапынан атаулы көмек арқылы мүмкін болады. Мұндай көмек көп балалы отбасыларға, асыраушысынан айырылған отбасыларға және халықтың басқа да санаттарына басым тәртіппен көрсетілуге тиіс.

Азаматтарды дене шынықтыру және спорт құралдарымен сауықтыруға арналған жалпыұлттық патриоттық қозғалыс өңірлік саясат деңгейінде еңбек ұжымдарының, кәсіпкерлік топтардың, қоғамдық ұйымдар мен партиялардың, оқу орындарының бастамаларымен нығайтылуға тиіс.

Қазақстан Республикасында спорт саясатын іске асыруда теория жүзінде де, тәжірибеде да алғашқы қадамдар ғана жасалады, сондықтан бірқатар проблемалық мәселелер бар.

Осындай мәселелердің бірі облыстық және аудандық орталықтарда басты көрсеткіштердің бірі халықты бұқаралық дене шынықтыру-спорт қозғалысына тарту емес, жоғары дәрежелі спортшыларды даярлау, олардың әртүрлі

деңгейдегі чемпионаттарда өнер көрсетуі болып табылатын қате басымдықтармен байланысты. Нәтижесінде жоғары жетістіктер спорты мен «Барлығына арналған спортты» дамытуға қаражат жұмсаудағы пропорциялар бұзылады. Көп мөлшерде және көбінесе бақылаусыз қаржылық ресурстар жарыстарды өткізуге, материалдық-техникалық базаны дамытуға, аулалар мен шағын аудандарды спорт ғимараттарымен жабдықтауға жұмсалады. Бұл жағдай бойынша спорт комитеттері азаматтарға дене шынықтырумен, спортпен және туризммен айналысу құқықтарын іске асыруға, демалыс саласын дамытуға жәрдемдесуі, халықтың әртүрлі топтарына дене шынықтыру-сауықтыру қызметінің алуан түрлілігін ұйымдастырушылық және әдістемелік қамтамасыз етуі тиіс екендігіне қарамастан орын алады.

Дене шынықтыру және спорт қозғалысындағы жағымсыз өзгерістер ауыл тұрғындарының денсаулығына қатты әсер етті, онда қазіргі заманғы ғана емес, сонымен бірге халықтық, ұлттық дене шынықтыру жүйелері де жоғалады. Осыған байланысты қарапайым спорт ғимараттарын салу, сондай-ақ ауылдық жерлерде, әсіресе ауылдық жалпы білім беру мекемелерінде жұмыс істеу үшін мамандар даярлау мәселелерін шешу қажет. Жалпы білім беретін мектептерді спорттық мүкәммал және жабдықтар жиынтығымен қамтамасыз ету проблемасын басым тәртіппен шешу.

Дене шынықтыру мен спортты дамытудың құқықтық және нормативтік базасын жетілдіру стратегиясы дене шынықтыру және спорт саласындағы қызметтің әртүрлі аспектілері бойынша заңдар жасаудан және жетілдіруден басқа, дене шынықтыру-спорт қозғалысының дамуына қандай да бір дәрежеде ықпал ететін Қазақстан Республикасының заңдарына тиісті баптар, түзетулер енгізе отырып, заңнамалық қызметке белсенді қатысудан тұрады.

Заңнамада, ең алдымен, балалар, мүгедектер, жетімдер арасында дене шынықтыру мен спортты дамыту бағдарламаларын іске асыратын, салауатты өмір салтын қалыптастыруға ықпал ететін ұйымдар; өз қаражатын Олимпиадалық және паралимпиадалық ойындарға қатысу үшін спорт резервін және Қазақстан Республикасының құрама командасын даярлауға жіберетін демеушілер мен инвесторлар үшін қолайлы жағдайлар жасау көзделуге тиіс.

Бүгінгі күні қолданыстағы заңнамалық актілерде бұқаралық дене шынықтыру-сауықтыру жұмысын дамыту және жоғары жетістіктер спорты үшін резерв дайындау бойынша негізгі жүктемені көтеретін қоғамдық дене шынықтыру-спорт бірлестіктерінің рөлі азайтылған, қоғамдық коммерциялық емес ұйымдар, азаматтар мен заңды тұлғалар тарапынан оларды экономикалық қолдау мәселелері реттелмеген.

Бұдан басқа, мынадай өзекті мәселелерді заңнамалық тұрғыдан пысықтау қажет:

- спортшылардың допинг, есірткіні қолдануына қарсы күрес; спорттық жарыстар кезінде жанкүйерлердің бұзақылық мінез-құлқын, қатыгездік пен зорлық-зомбылық көріністерін, сондай-ақ жеке адам мен қоғамға теріс әсер

ететін басқа да қоғамға қарсы көріністерді болдырмайтын спорттық жарыстарда қауіпсіздік пен құқықтық тәртіпті қамтамасыз ету;

- спортшылар мен мамандардың, әсіресе жас спортшылардың Қазақстан Республикасынан тыс жерлерге жаппай кету мәселесін шешу;

- балалардың ерте спорттық мамандану мәселелерін шешу, баланың денсаулығы мен қалыпты дамуына зиян келтіретін спорттық дайындықты жеделдетуді ынталандыратын спорттық жарыстарға қатысу;

- қоғамдық дене шынықтыру-спорт бірлестіктерін мемлекеттік қолдау мәселесін әлемдік тәжірибені пайдалана отырып шешу;

- демеушілік қызметке, спортқа бюджеттен тыс көздерді тартуға байланысты мәселелерді Қазақстан Республикасының тиісті заңдарына түзетулер енгізу жолымен шешу.

Дене шынықтыру және спорт саласының әлеуметтік маңыздылығын, оның қоғамның әлеуметтік проблемаларын шешудегі өсіп келе жатқан рөлін ескере отырып, дене шынықтыру қызметкерлерінің, сондай-ақ көрнекті спортшылардың еңбегін мемлекеттік қолдау және ынталандыру жөніндегі шаралар кешенін әзірлеу қажет.

Дене шынықтыру мен спортты халықаралық деңгейде құқықтық және нормативтік қамтамасыз ету тәжірибесімен кеңінен алмасу қажет.

Қазіргі уақытта дене шынықтыру мен спорттың қолда бар материалдық-техникалық базасы техникалық жағынан артта қалып отыр, құрылыстардың көпшілігі ескі энергия сыйымды жабдықпен жарақталған және халықпен жұмысты ұйымдастыру үшін қажетті алаңдары жоқ, ал жаңадан салынған немесе қайта жаңартылған спорт объектілері олардың қымбаттығына байланысты қолжетімсіз.

Сондықтан материалдық-техникалық базаны нығайту маңызды міндетке айналады. Оны шешпестен, дене шынықтырумен және спортпен жаппай айналысу, спорт резервін даярлау, оқу-жаттығу процесі, спорттық ойын-сауық индустриясын дамыту үшін қажетті жағдайлар жасау қиын.

Мектепке дейінгі және білім беру мекемелерін қажетті қазіргі заманғы спорттық жабдықтармен және мүкәммалмен қамтамасыз ету өткір проблема болып табылады, онсыз балалардың, жасөспірімдер мен жастардың дене тәрбиесін тиімді жүргізу мүмкін емес. Бұл мәселені көпжылдық елемеу қиын жағдайға әкелді, оны тек мемлекеттік деңгейде шешуге болады, Мектепке дейінгі мекемелерді, мектептерді, техникалық мектептерді, мектептерді, университеттерді дене шынықтыру және спортпен шұғылдануға арналған техникалық құралдармен жабдықтау үшін арнайы шараларды әзірлеу және енгізу.

Болашақта бюджеттен бөлінетін қаражат бұқаралық спортты да, жоғары жетістіктер спортын да дамыту мәселелерін шешуге мүмкіндік беретіндей жағдайға қол жеткізу керек.

Әлемдік тәжірибені ескере отырып, бюджеттен тыс қаржыландыру көздерін неғұрлым белсенді тартқан жөн. Басқа мемлекеттердегідей лотереялардан, тотализаторлардан, ойын бизнесінен, телерадио хабарларын тарату құқықтарынан және т.б. кірістерді дене шынықтыру мен спортты дамытуға аудару туралы мәселені таяу уақытта заңнамалық тұрғыдан шешу қажет.

Қосымша қаржыландыру көздеріне де қол жеткізуге болады:

- дене шынықтыру-спорт қызметін қаржыландыруға жеке капиталды тарту;

- ресурстарды тартудың экономикалық тетіктерінің рөлін күшейту, оның ішінде балалардың, жасөспірімдер мен жастардың дене тәрбиесін құруға және қолдауға, еңбекшілер, мүгедектер мен егде жастағы адамдар арасында дене шынықтыру мен спортты дамытуға бағытталатын заңды және жеке тұлғалардың кірістеріне салық салуды жетілдіру жолымен күшейту;

- дене шынықтыру, спортшыларды әлеуметтік қорғау саласын құрылымдық қайта құру үшін халықаралық қарыздар мен шетелдік инвестицияларды тарту;

- міндетті және ерікті сақтандыруды дамыту және ынталандыру арқылы халықтың қаражатын неғұрлым белсенді тарту.

Дене шынықтыру және спорт саласындағы ғылыми зерттеулерді ұйымдастыру дене шынықтыру мен спорттың неғұрлым өзекті проблемаларын әзірлеуді және ғылыми зерттеулердің нәтижелерін дене шынықтыру-спорт қозғалысының практикасына енгізуді көздеуге тиіс.

Дене шынықтыру және спорт саласындағы ғылымды дамытудың басым бағыттары:

- тұлғаның дене тәрбиесі мен салауатты өмір салтын қалыптастырудың теориялық-әдіснамалық негіздерін әзірлеу және тәжірибеге енгізу;

- жоғары білікті спортшыларды даярлауды және спорт резервін даярлауды ғылыми-әдістемелік негіздеу және қамтамасыз ету;

- дене шынықтыру, спорт және спорттық туризм саласын ұйымдастырушылық, құқықтық, ресурстық және ақпараттық қамтамасыз ету;

- кадрларды даярлау, біліктілігін арттыру және қайта даярлау жүйесін дамыту мен жетілдірудің теориялық және әдістемелік негіздері.

Адамның өмір бойы дене шынықтырумен және спортпен белсенді шұғылдануға қатысуы көбінесе оның оларға деген көзқарасымен, сондай-ақ салауатты өмір салтын қалыптастырудың саналы қажеттілігімен анықталатындығына сүйене отырып, ұсынылған шаралардың бүкіл кешенінен басым бағыт ретінде дене шынықтыруды мақсатты түрде насихаттау мен салауатты өмір салтын қалыптастыруды бөліп көрсету қажет.

Біз спорттық өмір салтының беделді имиджін, өз денсаулығымыздың құндылығын және басқалардың денсаулығын қалыптастыру мақсатында

көптеген құралдарды қолдана отырып, жаппай ақпараттық-насихаттау науқанын құру туралы айтып отырмыз.

Спорттық бағдарламалар санын ұлғайтудың өткір қажеттілігі, телерадио хабарларын тарату жүйесінде спорт арнасын, қалың көрермен аудиториясын құру, балалар, жасөспірімдер мен жастардың спортпен шұғылдану және салауатты өмір салты қажеттілігін қалыптастыруға, есірткі құралдарын пайдалануға, агрессивті жарнамаға әлеуметтік-психологиялық иммунитетті қалыптастыруға бағытталған ақпараттық-білім беру сипатындағы бейнероликтер, фильмдер, телебағдарламалар, баспа және Интернет-материалдар шығару қажеттілігі сезіледі.

Дене шынықтыру және спорт бойынша спорттық басылымдармен және бұқаралық, мектеп және университет кітапханаларының әдебиеттерімен мақсатты қамтамасыз етілуіне мемлекеттік қолдау қажет, олар қаражаттың жетіспеуінен осы басылымдарды сатып алу мүмкіндігінен іс жүзінде айырылады. Насихат тікелей адамға бағытталып, халықты тәрбиелеуде, аурулардың алдын алуда, белсенді ұзақ өмір сүруді ұзартуда, нашакорлыққа, темекі шегуге, алкогольді тұтынуға және басқа да жағымсыз құбылыстарға қарсы күресте дене шынықтыру мен спорттың басым мәнін айқын көрсетуге тиіс.

Дене шынықтыру мен бұқаралық спортты насихаттаудың маңызды міндеттерінің бірі оларды ізгілендіруді күшейту болып табылады. Этикалық талаптарға сай келмейтін, зорлық-зомбылық пен қатыгездікке табынуды қалыптастыратын шұғылданушылардың өмірі мен денсаулығы үшін ақталмаған тәуекелмен байланысты спорт түрлері мен дене жаттығуларын дамыту көтермеленбеуге тиіс.

Осылайша, қазақстандықтардың салауатты өмір салтын қалыптастырудағы дене шынықтыру мен спорттың рөлін арттыру үшін ұйымдастырушылық, құрылымдық, құқықтық, қаржылық және ғылыми-әдістемелік шаралардың бүкіл кешені маңызды. Сонымен бірге, олар күннің экономикалық, әлеуметтік және саяси шындықтарымен және мемлекет пен қоғамның мүмкіндіктерімен сәйкес келуі керек.

V. Жалпы қорытынды

1. Реттеушілік саясаттың консультативтік құжаты бойынша ұсынымдарды қорыту және күтілетін нәтижелер.

Жүргізілген талдау негізінде ЗҚАИ әзірлеуші органға мынадай ұсынымдар ұсынылады:

1. РСКҚ-ның 8-бөлімінде шет елдерде спортты дамытуға байланысты мәселелерді заңнамалық реттеу туралы ақпарат берілген. Ұсынылған шетелдік тәжірибе РСКҚ ережелеріне толық сәйкес келмейтінін атап өткен жөн, өйткені ол жоғары жетістіктер спортын қаржыландыру мен қолдаудың жалпы аспектілерін ғана көрсетеді, Ресей Федерациясындағы спорт объектілерін

(құрылыстарын) пайдалану тиімділігін бағалау жөніндегі нұсқаулықтарға сілтемені, сондай-ақ Нидерландыдағы спорттық таланттарға арналған мектептер туралы қысқаша ақпаратты қамтиды.

2. Әзірлеуші-орган Қазақстанның спорт саласындағы жоғарыда көрсетілген проблемалық аспектілерін шешу мақсатында ұсынылатын реттеуді әзірлеу үшін шет мемлекеттердің тәжірибесіне қатысты нақты ақпаратты ұсынбады. Сонымен қатар, РСКҚ-ның 8-бөлімінде «ұсынылатын реттеу» бағаны толтырылмаған. Демек, спорт түрлерін саралау нәтижелері бойынша бюджет қаражатының спорт түрлері бойынша бөлінуіне және балалар мен жасөспірімдерге арналған спорт секцияларында мемлекеттік спорттық тапсырыстың орналастырылуына және олардың жұмыс істеуіне мемлекеттік бақылауды жүзеге асыру үшін әзірлеуші орган қандай нормалар ұсынатыны белгісіз болып қалады.

Осыған байланысты, әзірлеуші органға РСКҚ 8-бөлімінің мазмұнын шет елдерде көрсетілген проблемалық аспектілерді заңнамалық реттеуге қатысты тиісті ақпаратпен толықтыру және Германия мен Ұлыбританияның тәжірибесін ескере отырып, «ұсынылатын реттеу» бағанын толтыру ұсынылады.

3. Әзірлеуші орган «Құқықтық актілер туралы» Қазақстан Республикасы 2016 жылғы 6 сәуірдегі № 480-V ҚРЗ Заңының 24-бабы 3-тармағының талаптарын сақтамады деп ойлаймыз, себебі ол баптың нормасында нормативтік құқықтық актінің мәтіні әдеби тіл нормалары, заң терминологиясы және заң техникасы сақтала отырып жазылады, оның ережелері барынша қысқа болуға, нақты және әртүрлі түсіндіруге жатпайтын мағынаны қамтуға тиіс. Осыған байланысты әзірлеуші органға кестенің 2-бағанында (проблемалық сұрақ) «жок» деген сөзді бас әріппен жазуды ұсынамыз. Кестенің 2-бағанында (сипатталған проблеманың деңгейі мен маңыздылығын көрсететін талдамалық мәліметтер) «...В тобына жататын және «А» тобындағы спорт түрлеріне қарағанда көбірек қаржыландырылған» деген сөздер мынадай редакцияда: *«...В тобына жататын және «А» тобындағы спорт түрлеріне қарағанда көбірек қаржыландырылатын»*. Кестенің 3-бағанында (туындаған проблеманың негізгі себептері) «спортивный» деген орысша мәтіндегі сөзді «спортивной» деп жазуды ұсынамыз.

5. Әзірлеуші орган «Жария талқылауға арналған нысаналы топтар» деген 5-тармақта Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2016 жылғы 29 желтоқсандағы № 907 қаулысымен бекітілген Қазақстан Республикасы Үкіметінің заң шығару жұмысының қағидаларына 1-қосымшаның 5-тармағына сәйкес әрбір топқа тікелей немесе жанама әсер ету сипатын сипаттауды, сондай-ақ нысаналы топтардың қазіргі өкілдерін олармен консультациялар өткізу үшін көрсетуді ұсынады.

6. Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2016 жылғы 29 желтоқсандағы № 907 қаулысымен бекітілген Қазақстан Республикасы Үкіметінің заң шығару жұмысының қағидаларына 1-қосымшаның 6-тармағына сәйкес хабарлама

тәсілдерін әзірлеуші барлық мүдделі субъектілерге олардың ерекшелігін ескере отырып, ақпаратты неғұрлым тиімді жеткізуді қамтамасыз ететіндей етіп таңдауға тиіс. Біздің ойымызша, әзірлеуші орган көрсеткен хабарлама әдістерін кеңейту қажет. Осыған байланысты, әзірлеуші органға нысаналы топтар өкілдерінің ұялы байланыстың абоненттік нөміріне қысқа мәтіндік хабарлама нысанындағы СМС-хабарламаларды қоса отырып, РСКҚ-ның 6-тармағын толықтыру ұсынылады.

6. Заңның 10-бабының 5-тармағы мынадай редакцияда жазылсын: «әрбір азамат Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес көрмелер ұйымдастыруға, шетелге әкетуге немесе өзінің шығармашылық қызметінің нәтижелерін өзге жолдармен ұсынуға және іске асыруға құқылы».

7. Заңның 10-бабын мынадай мазмұндағы жаңа 2-1-тармақпен толықтыру және мынадай редакцияда жазуылуын ұсынылады:

«2-1. Әрбір азаматтың Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес ұлттық мәдени дәстүрлерді, әдет-ғұрыптар мен ана тілін жаңғыртуды, сақтауды және дамытуды, ұлттық-мәдени бірлестіктерге қатысу еркіндігін, мәдениет ұйымдарын құруды, шетелдегі отандастармен мәдени байланыстарды кеңейтуге қатысуды қоса алғанда, ұлттық және мәдени өзіндік ерекшелігін қорғауға және дамытуға құқығы бар.»

8. Қазақстан Республикасының мәдени саясатының тұжырымдамасын іске асыру мақсатында уәкілетті органға музейлердің ұлттық рейтингін жүргізу тәртібін бекіту бойынша құзыретті көздеу ұсынылады.

9. Спорттық-бұқаралық, ойын-сауық мәдени-бұқаралық іс-шаралар өткізілетін орындарда шыны ыдыстағы өнімдерді сату тәртібін айқындау құзыреті бөлігінде «Дене шынықтыру және спорт туралы» 2014 жылғы 3 шілдедегі № 228-V ҚРЗ Заңының және «Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы» 2001 жылғы 23 қаңтардағы № 148 заңның нормаларына сәйкес келу орынды деп санаймыз.

10. «Дене шынықтыру және спорт туралы» 2014 жылғы 3 шілдедегі № 228-V ҚРЗ Заңының 17-бабы декларативті сипатқа ие деп ойлаймыз, өйткені Қазақстан Республикасының қолданыстағы Еңбек кодексі жұмыс берушіге осындай міндетті бекітпейді (Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 23 қарашадағы № 414-V Еңбек кодексі). Нормада «қаражат» қолдану ұғымы заң шығарушының нені білдіретінін толық көрсетпейді: ақша немесе материалдық-техникалық құралдар (тренажерлер, гантельдер және т.б.). Жоғарыда аталған декларативті норманы пайдалану реттеуші функцияны орындамайтынына назар аударамыз, сондықтан бұл норма тиімсіз жүзеге асырылады, атап айтқанда қоғамдық қатынастар субъектілерінің нақты жағдайы мен объективті мүмкіндіктерін көрсетпейді.

Осыған байланысты құқық қолданушыларға қолданудың әртүрлі практикасын өз бетінше әзірлеу мүмкіндігін болдырмау мақсатында дене шынықтыру және спорт саласындағы уәкілетті органға заңды тұлғаларға

жұмыскерлерді сауықтыру бойынша дене шынықтыруды дамыту үшін қаражат көздеу және жеке тұлғалардың дене шынықтырумен және спортпен айналысу құқығын іске асыруы үшін жағдайлар жасауды регламенттейтін норманың мазмұнын ашу ұсынылады.

11. «Дене шынықтыру және спорт туралы» 2014 жылғы 3 шілдедегі № 228-V ҚРЗ Заңының 7-бабының 4) тармақшасы дене шынықтыру және спорт саласындағы уәкілетті органның ведомстволық статистикалық байқауды өткізу бойынша құзыретін көздейді.

Көрсетілген ведомстволық статистикалық байқауды жүргізу тетігін елестету іс жүзінде қиын деп санаймыз, өйткені қолданыстағы заңнамада аталған байқауды реттейтін нормативтік құқықтық акт жоқ. Қаралып отырған норманы тиімді іске асыру мақсатында ведомстволық байқау жүргізуді дене шынықтыру және спорт саласында мониторинг жүргізуге ауыстыруды ұсынамыз, бұл өз кезегінде қаралып отырған саладағы ақпарат пен статистикалық деректерді тұрақты байқау, жинау және талдау жүйесін қамтитын болады.

«Құқықтық актілер туралы» Қазақстан Республикасы 2016 жылғы 6 сәуірдегі № 480-V ҚРЗ Заңының 24-бабына сәйкес нормативтік құқықтық акт мәтінінің мазмұны мен жазылу стиліне қойылатын талаптарды сақтау шеңберінде статистикалық есепке алуды енгізу рәсімін көздей отырып, дене шынықтыру және спорт саласында мониторинг жүргізуді бекітуді ұсынамыз.

*Приложение к письму
РГП на ПХВ «Институт
законодательства и
правовой информации
Республики Казахстан»
№ _____
от «___» ноября 2021 г.*

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

**РГП на ПХВ «Институт законодательства
и правовой информации Республики Казахстан»
Министерства юстиции Республики Казахстан
на консультативный документ регуляторной политики к проекту
Закона Республики Казахстан «О внесении изменений и дополнений в
некоторые законодательные акты Республики Казахстан
по вопросам культуры, физической культуры и спорта»**

I. Общая информация

Анализ текущей ситуации, международного опыта и предлагаемых механизмов регулирования.

На сегодняшний день целью государственной политики в области физической культуры и спорта является создание условий, мотивирующих население вести здоровый образ жизни, развитие спортивной инфраструктуры, а также повышение конкурентоспособности казахстанского спорта на мировой арене. Развитие массового спорта требует развития спортивной инфраструктуры. Несмотря на сложную экономическую ситуацию в стране, происходит достаточно активное обновление спортивной инфраструктуры.

За прошедшие три года общее количество спортивных сооружений выросло на 2 653 ед., в том числе на селе 1252 ед. Основной рост спортивной инфраструктуры произошел за счет плоскостных сооружений (поля, площадки и др.).

Несмотря на интенсивное строительство, Казахстан отстает от большинства развитых в спортивном отношении государств по показателям обеспеченности населения объектами спорта.

По итогам 2020 года потребность в спортивных залах в регионах составила 40%. Из необходимых 1,5 млн кв.м. фактически имеется – 935,4 тыс. кв.м.

Кроме этого, в общем количестве спортивных объектов есть построенные более 30 лет назад, которые сильно физически и морально изношены и соответственно создают угрозу для занимающихся в данных объектах.

Вместе тем, физическая культура и спорт - это не только здоровые люди.

Устойчивый популяционный прирост инвалидизирующей патологии стимулировал во всём мире поиск наиболее эффективных систем жизнеобеспечения и функционирования социальных групп населения с ограниченными возможностями здоровья и инвалидов трудоспособного возраста. Как показывает опыт последних десятилетий, одной из наиболее динамично развивающихся и завоёвывающих всемирную популярность практик оздоровительного, восстанавливающего, развивающего воздействия на телесную, духовную, культурную, экономическую составляющие процесса социализации оказались адаптивная физическая культура и спорт.

Приобщение инвалидов к массовому спорту в нашей стране – процесс трудоемкий и довольно продолжительный по времени, потому что несмотря на значительные паралимпийские достижения массовый спорт пока значимым в национальных масштабах социальным явлением не назовешь.

Доля населения с особыми потребностями, занимающихся физической культурой и спортом по Казахстану составляет 11,8%.

В спортивных школах функционируют специализированные отделения для детей с ограниченными возможностями, создаются центры по спортивной реабилитации лиц с ограниченными возможностями.

В соответствии с Национальным проектом «Качественное и доступное здравоохранение для каждого гражданина «Здоровая нация», утвержденным постановлением Правительства Республики Казахстан от 12 октября 2021 года доля населения с особыми потребностями, систематически занимающегося физической культурой и спортом из числа лиц с ограниченными возможностями, не имеющих противопоказаний к занятиям физической культурой и спортом к 2025 году должна составить 14%.

Лица с ограниченными возможностями здоровья средних и старших возрастных групп представляют собой социальную общность, участники которой ввиду ограниченности своих двигательных, интеллектуальных, сенсорных и иных возможностей, обусловленных состоянием здоровья, нуждаются во внедрении специальных организационных условий привлечения их к массовому спорту, направленных на нивелирование барьеров и других пространственных, социально-психологических, социоструктурных и социокультурных ограничений.

На сегодняшний день организационные условия адаптивной физической культуры и массового спорта для лиц среднего и старшего возраста не в полной мере выполняют свои социализирующие функции вследствие недостаточной инфраструктурной обеспеченности объектов физической культуры и спорта, в том числе для массовых физкультурно-спортивных мероприятий на принципах инклюзии. Необходимо признать и недостаточность правовой базы, регламентирующей процесс инклюзии лиц с ограниченными возможностями здоровья и инвалидов, обеспечивающей равные возможности для занятий всеми видами двигательной активности в группах вместе со здоровыми людьми в

спортивно-оздоровительных центрах, дворцах спорта, фитнес-клубах, спортивных секциях и клубах, других организациях, занимающихся предоставлением услуг физкультурно-спортивной и реабилитационной направленности.

В соответствии с Законом Республики Казахстан «О социальной защите инвалидов в Республике Казахстан» одним из принципов государственной политики социальной защиты инвалидов является доступность и равные права инвалидов, наряду с другими гражданами, на охрану здоровья, образование и свободный выбор рода деятельности, в том числе трудовой.

В соответствии с Правилами ранжирования видов спорта в Республике Казахстан, утвержденными приказом Министра культуры и спорта Республики Казахстан от 26 июля 2017 года № 216 формируются Республиканский и Региональный перечни приоритетных видов спорта, с финансированием из соответствующих уровней бюджета.

В 2017 году на республиканском уровне в процедуре ранжирования приняло участие 178 видов спорта, которые разделены на группы «А», «В», «С». На региональном уровне в процедуре ранжирования приняло участие от 63 до 95 видов спорта в зависимости от региона.

В 2018 году в республиканский перечень приоритетных видов спорта вошли 44 летних олимпийских, 15 зимних олимпийских, 88 неолимпийских, 10 национальных видов спорта. По паралимпийским видам спорта все виды спорта без участия в процедуре ранжирования 22 вида спорта включены в группу «А».

В 2019 году на республиканском уровне проранжированы 138 видов спорта. Из них 70 неолимпийских, 45 летних олимпийских, 13 зимних олимпийских, 10 национальных видов спорта.

Вместе с тем, во исполнение поручения Главы государства в 2020 году Министерством культуры и спорта Республики Казахстан (далее – Министерство) совместно с местными исполнительными органами проведен анализ финансирования профессиональных спортивных клубов.

Анализ показал, что большую долю в содержании профессиональных игровых клубов играют расходы местных исполнительных органов. Данный анализ, также показал несоблюдение местными исполнительными органами итогов ранжирования.

Так, высокие расходы были на содержание футбольных клубов, которые относятся к группе В и финансировались больше, чем виды спорта, которые находятся в группе «А».

Вместе с тем, в настоящее время в стране культивируются 138 видов спорта (70 неолимпийских, 45 летних олимпийских, 13 зимних олимпийских, 10 национальных видов спорта).

В 2018 национальные сборные команды участвовали в 250 учебно-тренировочных сборах в стране, в 361 за рубежом, в 330 республиканских соревнованиях, 43 международных соревнованиях внутри страны и в 439

международных соревнованиях за пределами страны. По итогам выступлений завоевано 165 золотых, 152 серебряных, 201 бронзовых медалей. Всего 518 медалей. Из них на Чемпионатах мира 4 серебряных, 11 бронзовых медалей.

В 2019 году спортсмены национальной сборной по олимпийским видам спорта участвовали в 254 учебно-тренировочных сборах в стране, в 387 за рубежом, в 356 республиканских соревнованиях, 44 международных соревнованиях внутри страны и в 473 международных соревнованиях за пределами страны. По итогам выступлений завоевано 133 золотых, 167 серебряных, 188 бронзовых медалей. Всего 488 медалей. Из них на Чемпионатах мира 2 золотые, 6 серебряных, 13 бронзовых медалей.

В 2020 году спортсмены национальной сборной по олимпийским видам спорта участвовали в 270 учебно-тренировочных сборах в стране, в 162 за рубежом, в 87 республиканских соревнованиях, 3 международных соревнованиях внутри страны и в 100 международных соревнованиях за пределами страны. По итогам выступлений завоевано 18 золотых, 35 серебряных, 52 бронзовых медалей. Всего 105 медалей. На Чемпионатах мира медалей не было.

Результаты спортсменов национальных сборных команд по олимпийским видам спорта на комплексных соревнованиях выглядят следующим образом:

На зимних Олимпийских играх 2018 года в г. Пхенчхан (Корея) только Юлией Галышевой завоевана бронзовая медаль, 28 место в общекомандном зачете. Второй олимпийский цикл подряд только бронзовая медаль (ранее Казахстан занимал 26 место в общекомандном зачете).

Полный провал на Азиатских играх 2018 года в г. Джакарта (Индонезия), 9-место в общекомандном зачете. За всю историю независимости Казахстан не опускался ниже 5-места в общекомандном зачете.

За всю историю независимости на Чемпионатах мира завоевано 202 медали (53 золотых, 58 серебряных, 91 бронзовых медалей) спортсменами 19 летних олимпийских видов спорта из 45 развивающихся в стране. В 2018, 2019 годах количество видов спорта имеющих медали на чемпионатах мира сократилось до 8 видов.

На чемпионатах мира в 2018 году было завоевано 10 медалей (4 серебряные, 6 бронзовые) золотой медали не было. В 2019 году завоевано 19 медалей (1 золотая, 5 серебряных, 13 бронзовых), 13 из которых бронзовые. Количество медалей выросло, но потеряно качество.

На Зимних юношеских Олимпийских играх (г. Лозанна, Швейцария) 2020 года, не было завоевано ни одной медали, хотя на предыдущих юношеских Олимпийских играх было завоевано 5 медалей.

Провальное выступление на XXXII летних Олимпийских играх в Токио, 83 место в общекомандном зачете 8 бронзовыми медалями является результатом сбоя в системе подготовки спортсменов от начального этапа подготовки до спорта высших достижений.

Подготовка спортивного резерва является важнейшей государственной задачей, стоящей перед органами управления физической культурой и спортом. Ведь без постоянной подпитки национальной сборной по всем видам спорта невозможно добиваться новых успехов на международной арене.

На сегодняшний день в 477 ДЮСШ (в том числе 129 специализированные), которые являются начальным звеном, занимаются 367 727 детей и подростков.

Работают с ними 13 666 тренеров-преподавателей (порядка 30 детей на 1 тренера).

В 12 регионах функционируют 13 областных школ-интернатов для одарённых в спорте детей, где обучаются 3 995 воспитанников по 41 виду спорта (в т.ч. 32 летних и 7 зимних олимпийских видов, 2 неолимпийских видов спорта). Работает 368 тренеров-преподавателей.

Действуют 4 Республиканских специализированных школ-интернат-колледжей олимпийского резерва для одаренных в спорте детей и республиканский колледж спорта (РКС), контингент которых составляет 2 078 детей и подростков. Работает 298 тренеров-преподавателей.

Спортивный резерв здесь готовится по 29 летним и 8 зимним олимпийским видам спорта.

Следующим этапом подготовки спортивного резерва являются Центры олимпийской подготовки (ЦОП) на уровне республики, и центры подготовки олимпийского резерва на областном и городском уровнях.

Контингент республиканских ЦОПов составляет 1615 человек (2019 год - 1707 чел., 2018 год - 1664 чел.), из них: переданы в сборную команды страны по итогам 2020 года 381 человек, что составляет 23,5%.

При анализе современного состояния системы подготовки спортивного резерва, были выявлены проблемы общего характера: консерватизм специалистов отрасли, наличие устоявшихся стереотипов в принятии управленческих решений; межведомственная и межуровневая разобщенность и несогласованность действий в решении задач по подготовке спортивного резерва; недостаточный учёт возрастных, физиологических и психологических особенностей при подготовке юных спортсменов, что приводит к форсированной подготовке и профессиональному выгоранию в дальнейшем; недостаточное материально-техническое оснащение учреждений спортивной направленности по адаптивной физической культуре и спорту для организации занятий спортом с инвалидами и лицами с ограниченными возможностями здоровья, в том числе в системе подготовки спортивного резерва; недостаточный уровень антидопингового образования в спортивных школах и мер, направленных на профилактику нарушений антидопинговых правил; неразвитость единой методической службы в системе подготовки спортивного резерва; неразвитость научно-методического, медицинского (включая восстановление) и медико-биологического обеспечения.

В 2021 году впервые на законодательном уровне введен институт подушевого финансирования государственного спортивного и творческого заказов, в рамках которых обеспечивается функционирование спортивных секций и творческих кружков для детей и юношества за счет средств местных бюджетов. В реализацию инициативы разработаны и утверждены методика и правила подушевого финансирования, правила размещения государственного творческого и спортивного заказов и правила определения рейтинга творческих кружков и спортивных секций.

Реализация государственного творческого и спортивного заказов запущена с 1 мая 2021 года. Финансирование обеспечено за счет местных бюджетов.

Процесс выдачи ваучеров полностью автоматизирован. Разработана информационная система Artsport.edu.kz, к которой подключены все областные центры республики и города республиканского значения.

На сегодняшний день в рамках государственного спортивного и творческого заказов спортивные секции посещают 79 782 детей, творческие кружки посещают 66 844 детей.

Анализ международного опыта и предлагаемых механизмов регулирования.

В рамках консультативного документа регуляторной политики к проекту Закона Республики Казахстан «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам культуры, физической культуры и спорта» (*далее – КДРП*), органом-разработчиком предлагается принятие мер для осуществления государственного контроля за распределением бюджетных средств по видам спорта по результатам ранжирования видов спорта и за размещением государственного спортивного заказа в спортивных секциях для детей и юношества и их функционирования. В соответствии с положениями раздела 2 КДРП среди проблемных аспектов выделены следующие:

1) дефицит спортивных сооружений и недоступность имеющихся для некоторых категорий лиц ввиду отсутствия планирования при строительстве спортивных объектов;

2) отсутствие контроля за финансированием видов спорта по итогам ранжирования;

3) отсутствие контроля за подготовкой спортивного резерва.

В разделе 8 КДРП представлена информация о законодательном регулировании вопросов, связанных с развитием спорта в зарубежных странах. Следует подчеркнуть, что представленный зарубежный опыт **не в полной мере соответствует** положениям КДРП, так как отражает **исключительно общие аспекты** финансирования и поддержки спорта высших достижений, содержит ссылку на Методические рекомендации по оценке эффективности использования спортивных объектов (сооружений) в Российской Федерации, а также краткую информацию о школах для спортивных талантов в Нидерландах.

Вместе с тем, орган-разработчик не представил конкретную информацию касательно опыта зарубежных государств для разработки предлагаемого регулирования с целью разрешения вышеуказанных проблемных аспектов в спортивной сфере Казахстана. Более того, в разделе 8 КДРП столбец «Предлагаемое регулирование» не заполнен. Следовательно, остается неясным принятие каких норм предлагает орган-разработчик для осуществления государственного контроля за распределением бюджетных средств по видам спорта по результатам ранжирования видов спорта и за размещением государственного спортивного заказа в спортивных секциях для детей и юношества и их функционирования.

В этой связи, органу-разработчику рекомендуется дополнить содержание раздела 8 КДРП соответствующей информацией касательно законодательного регулирования указанных проблемных аспектов в зарубежных странах и заполнить столбец «Предлагаемое регулирование».

В отношении планирования строительства спортивных объектов для разрешения проблемы дефицита и ограниченного доступа некоторых групп населения (*лица с ограниченными возможностями, жители сельских районов*) к спортивным сооружениям, следует отметить опыт Германии.

В **Германии** для развития спорта большое внимание уделяется вопросам планирования строительства спортивных объектов. Так, повышение доступности спортивных сооружений в регионах осуществляется с учетом методологий, разработанных Германским институтом спортивной науки (Federal Institute of Sport Science (BISp)) и Германской ассоциацией спортивной науки (German Association for Sports Science), принятых в виде Рекомендаций по планированию развития спортивных сооружений³, а также в рамках Меморандума о планировании развития спорта в муниципалитетах (*далее – Меморандум*)⁴.

Согласно положениям Меморандума, под «планированием развития спорта в муниципалитетах» понимается целенаправленный методический подход к разработке общей концепции проектирования и оптимизации условий для занятий спортом и физическими упражнениями в муниципалитете. Данная процедура обычно **включает эмпирический анализ, оценку потребностей, определение целей и мер в координации с соответствующими группами интересов (совместное планирование), а также оценку мер и рекомендаций для действий, которые были приняты.**

Определение потребностей в муниципальном планировании развития спорта состоит из двух компонентов: с одной стороны, это определение спроса в

³Guidelines for Sustainable Sports Facility Construction – Criteria for the Construction of Sustainable Sports Halls: https://www.bisp-sportinfrastruktur.de/SharedDocs/Downloads/DE/Sportentwicklung/Leitfaden_Nachhaltigkeit_ENGLISCH.pdf?__blob=publicationFile&v=3

⁴Memorandum zur kommunalen Sportentwicklungsplanung: https://www.sportwissenschaft.de/fileadmin/pdf/download/2018_Memorandum-2-SEP_web.pdf

отношении спортивных залов, форм спортивной организации. С другой стороны, это актуальный/целевой анализ, основанный на определенных спортивных и социально-политических целях. Прежде всего, это касается обеспечения населения базовыми спортивными инфраструктурами. Основываясь на описанном выше методе планирования спортивного развития, можно провести различие между ориентированными на поведение и совместными (кооперативными) подходами к определению потребностей населения в спортивной сфере. Меморандум рекомендует объединить оба подхода, так как они могут дополнять друг друга на различных этапах оценки потребностей.

Определение дифференцированных репрезентативных данных о нуждах населения в сфере спорта является фундаментальным для подхода, ориентированного на поведение. Эксперты подчеркивают, что по возможности следует провести репрезентативное муниципальное исследование спортивного поведения. В принципе, данные из сопоставимых муниципалитетов или проверенные значения ориентации также могут использоваться в качестве базы данных. При кооперативном подходе оценка спроса на спорт в муниципалитете сводится к **совместному определению** потребностей посредством целевого отбора и участия различных групп населения, включая представителей различных спортивных клубов, непрофессиональных спортсменов, **представителей определенных категорий населения** (пожилые люди, мигранты и т.д.). Таким образом, при строительстве спортивных объектов в Германии первоочередное внимание уделяется институту планирования, который включает в себя обязательную оценку потребностей в спортивном инвентаре различных категорий населения в муниципалитетах.

В отношении доступности спортивных сооружений для лиц с ограниченными возможностями, в **Великобритании** Закон о дискриминации лиц с ограниченными возможностями (DDA) 1995 года (с дополнениями 2005 года) возлагает дополнительные обязанности на все государственные органы, включая местные советы, чтобы **активно продвигать равенство инвалидов и учитывать потребности людей с ограниченными возможностями**, даже если это предполагает более благоприятное отношение к инвалидам, чем к людям, не имеющим инвалидности.

Государственная организация Sport England при Департаменте цифровых технологий, культуры, СМИ и спорта разработала и подготовила Руководство «Доступные спортивные сооружения» (далее – Руководство). В этом руководстве изложены рекомендации по удовлетворению потребностей самого широкого круга людей в проектировании, эксплуатации и обслуживании спортивных сооружений в соответствии с принципами инклюзивного дизайна. Это включает рассмотрение потребностей родителей с маленькими детьми, пожилых людей, а также потребностей людей с ограниченными возможностями - людей с сенсорными, когнитивными нарушениями и нарушениями подвижности, в том числе инвалидов-колясочников.

В соответствии с Руководством при проектировании спортивного объекта необходимо визуализировать, как люди будут использовать объект в целом, от транспортных связей до входной группы в определенные зоны, например, в раздевалки, зоны общего пользования и пространства для занятий. Это также важно для выявления потенциальных препятствий и ограничения, с которыми может столкнуться лицо с ограниченными возможностями.

Руководство содержит рекомендации по повышению доступности спортивных сооружений в части входных групп, зон внутреннего перемещения (коридоры, лестницы, лифты), эвакуационных выходов, коммуникационных систем, требований к акустике, отоплению, освещению и т.д.⁵.

Таким образом, в Великобритании посредством Руководства обеспечивается реализация прав лиц с ограниченными возможностями по инклюзивному доступу к спортивным объектам.

На основании вышеизложенного органу-разработчику рекомендуется доработать содержание раздела 8 КДРП, включить в него соответствующую актуальную информацию касательно законодательного регулирования проблемных аспектов в зарубежных странах и заполнить столбец «Предлагаемое регулирование» с учетом опыта Германии и Великобритании.

Материалы, представленные на заключение.

- 1) Концепция проекта Закона Республики Казахстан «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам культуры, физической культуры и спорта» (на государственном и русском языках);
- 2) КДРП (на государственном и русском языках).
- 3) Сопроводительное письмо на государственном языке.

II. Оценка состояния правового регулирования

Описание проблемы, для решения которой требуется законодательное регулирование, предлагаемые пути решения описанной проблемы и альтернативные пути решения проблемы.

Полагаем, что в целом описание проблем, которые требует законодательного урегулирования, и предлагаемые пути их решения, органом-разработчиком сформулированы верно.

Вместе с тем полагаем, что органом-разработчиком не соблюдены требования пункта 3 статьи 24 Закона Республики Казахстан «О правовых актах» от 6 апреля 2016 года № 480-V ЗРК о том, что текст нормативного правового акта излагается с соблюдением норм литературного языка, юридической терминологии и юридической техники, его положения должны быть предельно краткими, содержать четкий и не подлежащий различному толкованию смысл. В

⁵Accessible Sports Facilities: <https://sportengland-production-files.s3.eu-west-2.amazonaws.com/s3fs-public/accessible-sports-facilities-2010.pdf?VersionId=SAk8bA.fV4vhjOC6budF0JNw4K1asVjQ>

этой связи предлагаем органу-разработчику в графе 2 (Проблемный вопрос) таблицы, слово «отсутствие» изложить с заглавной буквы. В графе 2 (Аналитические сведения, показывающие уровень и значимость описываемой проблемы) таблицы слова «...который относится к группе В и финансировался больше, чем виды спорта которые находятся в группе «А»» изложить в следующей редакции: «...которые относятся к группе В и финансируются больше, чем виды спорта, которые находятся в группе «А»». В графе 3 (Основные причины возникшей проблемы) таблицы слово «спортивный» предлагаем изложить как «спортивной».

Целевые группы для публичного обсуждения, а также способы их уведомления.

Органом-разработчиком в пункте 5 «Целевые группы для публичного обсуждения» указаны:

- 1) граждане Республики Казахстан;
- 2) государственные органы;
- 3) общественные объединения (аккредитованные спортивные федерации, Национальный Олимпийский Комитет Республики Казахстан, Национальный Паралимпийский Комитет Республики Казахстан);
- 4) национальная палата предпринимателей «Атамекен» и заинтересованные организации;
- 5) общеобразовательные школы;
- б) детско-юношеские спортивные школы.

Кроме этого, органу-разработчику предлагаем описать характер непосредственного или косвенного воздействия на каждую группу, а также указать существующих представителей целевых групп для проведения с ними консультаций, в соответствии с пунктом 5 приложения 1 к Правилам законотворческой работы Правительства Республики Казахстан, утвержденным постановлением Правительства Республики Казахстан от 29 декабря 2016 года № 907.

Способы уведомления - адресная рассылка приглашений почтовой связью, нарочно и посредством электронной почты конкретным субъектам – представителям целевой группы; публикация объявления на интернет – ресурсе Министерства культуры и спорта Республики Казахстан, а также интернет-портал государственных органов; публикация объявления в СМИ (Facebook, Instagram, Telegram).

В соответствии с пунктом 6 приложения 1 к Правилам законотворческой работы Правительства Республики Казахстан, утверждённым постановлением Правительства Республики Казахстан от 29 декабря 2016 года № 907, способы уведомления должны подбираться разработчиком таким образом, чтобы обеспечить наиболее эффективное доведение информации до всех заинтересованных субъектов с учётом их специфики. На наш взгляд, способы уведомления, указанные органом-разработчиком, нуждаются в расширении. В

этой связи, органу-разработчику предлагается дополнить пункт 6 КДРП, включив в них также:

СМС-уведомления в форме короткого текстового сообщения на абонентский номер сотовой связи представителей целевых групп.

III. Анализ консультативного документа регуляторной политики *Результаты анализа эффективности законодательства.*

В соответствии с пунктом 8 Правил законотворческой работы Правительства Республики Казахстан, утвержденных постановлением Правительства Республики Казахстан от 29 декабря 2016 года № 907, разработка КДРП осуществляется с учетом Послания Президента Республики Казахстан народу Казахстана, положений ежегодного послания Конституционного Совета Республики Казахстан, нормативных постановлений Конституционного Совета Республики Казахстан, Верховного Суда Республики Казахстан, документов Системы государственного планирования и планов мероприятий по их реализации, решений Правительства, результатов правового мониторинга нормативных правовых актов, анализа эффективности законодательства, практики применения законодательства Республики Казахстан в соответствующих отраслях и сферах общественной жизни, материалов научно-практических конференций, семинаров, совещаний, проводимых по проблемам действующего законодательства, обращений физических и юридических лиц, материалов, предоставляемых неправительственными организациями, информации, содержащейся в СМИ.

Между тем, во исполнение подпункта 3 пункта 17 Правил проведения правового мониторинга, утвержденных Постановлением Правительства Республики Казахстан от 29 августа 2016 года № 486, РГП на ПХВ «Институт законодательства и правовой информации Республики Казахстан» (*далее - Институт*) проводит анализ эффективности законодательства, формируя в виде аналитических справок, и направляет в уполномоченные государственные органы для учета предложений и замечаний в законотворческой деятельности.

Так, в 2019-2020 гг. Институтом проведен анализ эффективности Законов Республики Казахстан «О культуре» и «О физической культуре и спорте». Аналитические справки по результатам анализа были направлены уполномоченному государственному органу (*исх. № 19-06/340 от 02.07.2019г. и № 10-6/000062 от 21.04.2020г.*), а также размещены в Базе Данных «ZAN.KZ» (<http://www.zan.kz>) в виде Сборника.

Так, предлагаем к представленному КДРП для включения в разрабатываемый проект закона некоторые рекомендации, выработанные в ходе анализа законодательства в сфере культуры, физической культуры и спорта:

1. Согласно пункту 5 статьи 10 Закона Республики Казахстан «О культуре» от 15 декабря 2006 года № 207, каждый гражданин в соответствии с законодательством Республики Казахстан имеет право вывозить за рубеж и

организовывать выставки или иными путями представлять и реализовывать свою творческую деятельность.

В данной норме формулировка «право вывозить за рубеж свою творческую деятельность» является некорректной, поскольку возможность вывоза за рубеж предусматривает конкретные материальные объекты.

В этой связи предлагается пункт 5 статьи 10 Закона изложить в следующей редакции: «Каждый гражданин в соответствии с законодательством Республики Казахстан имеет право организовывать выставки, вывозить за рубеж или иными путями представлять и реализовывать результаты своей творческой деятельности»

2. Статьей 4 Закона Республики Казахстан «О культуре» от 15 декабря 2006 года № 207, в качестве одной из основных задач государства в области культуры определено обеспечение реализации прав граждан на охрану и развитие национальной и культурной самобытности, включая свободу участия в национально-культурных объединениях, создание организаций культуры, участие в расширении культурных связей с соотечественниками за рубежом в соответствии с законами Республики Казахстан.

Вместе с тем, Закон не закрепляет вышеназванные права. В этой связи, статью 10 Закона предлагается дополнить новым пунктом 2-1 следующего содержания:

«2-1. Каждый гражданин имеет право на охрану и развитие национальной и культурной самобытности, включая возрождение, сохранение и развитие национальных культурных традиций, обычаев и родного языка, свободу участия в национально-культурных объединениях, создание организаций культуры, участие в расширении культурных связей с соотечественниками за рубежом в соответствии с законами Республики Казахстан.»

3. Концепцией культурной политики Республики Казахстан поставлена задача ввести Национальный рейтинг музеев в рамках повышения эффективности проводимой стратегии развития музеев и музеев-заповедников страны, а также актуализации их деятельности в контексте задач модернизации общественного сознания как институтов социальной памяти.

Вместе с тем, Закон Республики Казахстан «О культуре» от 15 декабря 2006 года № 207, не содержит норм, определяющих правовые основы введения Национального рейтинга музеев, компетенцию уполномоченного органа по утверждению порядка его ведения.

В этой связи с целью реализации Концепции культурной политики Республики Казахстан предлагается предусмотреть компетенцию по утверждению порядка ведения Национального рейтинга музеев за уполномоченным органом.

4. Подпунктом 14) статьи 29 Закона Республики Казахстан от 23 января 2001 года № 148 «О местном государственном управлении и самоуправлении в

Республике Казахстан» предусмотрена компетенция акима области, города республиканского значения, столицы:

«14) определяет порядок реализации продукции в стеклянной таре в местах проведения спортивно-массовых, зрелищных культурно-массовых мероприятий.».

Тогда как аналогичная компетенция не предусмотрена в специальном законе о физической культуре и спорте, в данном случае данное расхождение может способствовать возникновению противоречий в процессе правоприменительной деятельности при осуществлении компетентными субъектами (органами и должностными лицами) своих полномочий.

В этой связи, считаем целесообразным, корреспондировать нормы Закона «О физической культуре и спорте» от 3 июля 2014 года № 228-V ЗРК и Закона «О местном государственном управлении и самоуправлении в Республике Казахстан» от 23 января 2001 года № 148 в части компетенции определения порядка реализации продукции в стеклянной таре в местах проведения спортивно-массовых, зрелищных культурно-массовых мероприятий.

5. Статья 17 Закона «О физической культуре и спорте» от 3 июля 2014 года № 228-V ЗРК предусматривает физическую культуру и спорт в трудовых коллективах, в частности пунктом 1 регламентировано, что юридические лица могут предусматривать средства для развития физической культуры по оздоровлению работников и создают условия для реализации физическими лицами права на занятия физической культурой и спортом.

Считаем, что данная норма Закона носит декларативный характер, поскольку действующий Трудовой кодекс Республики Казахстан не закрепляет подобную обязанность за работодателем (*Трудовой кодекс Республики Казахстан от 23 ноября 2015 года № 414-V*).

Также использование в норме понятие «средства» не в полной мере отражает, что законодатель подразумевал: денежные средства либо материально-технические средства (тренажеры, гантели и т.д.).

Обращаем внимание, что использование вышеуказанной декларативной нормы не выполняется регулирующая функция, следовательно, данная норма является неэффективно реализуемой, а именно не отражает реальное положение и объективные возможности субъектов общественных отношений.

В этой связи, считаем необходимым, в целях исключения возможности правоприменителю произвольно вырабатывать разную практику применения, уполномоченному органу в области физической культуры и спорта раскрыть содержание нормы, регламентирующей юридическим лицам предусматривать средства для развития физической культуры по оздоровлению работников и создавать условия для реализации физическими лицами права на занятия физической культурой и спортом.

6. Подпункт 4) статьи 7 Закона «О физической культуре и спорте» от 3 июля 2014 года № 228-V ЗРК предусматривает компетенцию уполномоченного

органа в области физической культуры и спорта по проведению ведомственного статистического наблюдения.

Полагаем, что практически трудно представить механизм проведения, указанного ведомственного статистического наблюдения, поскольку в действующем законодательстве отсутствует нормативный правовой акт, регулирующий указанное наблюдение.

В целях эффективной реализации рассматриваемой нормы, полагаем необходимым, заменить проведение ведомственного наблюдения на проведение мониторинга в области физической культуры и спорта, что в свою очередь будет включать систему постоянного наблюдения, сбора и анализа информации и статистических данных в рассматриваемой сфере.

В соответствии со статьей 24 Закона Республики Казахстан «О правовых актах» от 6 апреля 2016 года № 480-V ЗРК в рамках соблюдения требований к содержанию и стилю изложения текста нормативного правового акта предлагаем закрепить проведение мониторинга в области физической культуры и спорта, предусмотрев процедуру введения статистического учета.

Таким образом, в целях исключения нарушения системности правового регулирования и снижения эффективности рассматриваемой нормы, полагаем целесообразным изменить действующую редакцию.

IV. Научно-правовая характеристика проблемных вопросов консультативного документа регуляторной политики, а также способов их решения

Соотношение идей консультативного документа регуляторной политики с общепринятыми подходами в науке.

Казахстанское общество вступило в фазу поступательного развития, в условиях которого социально-экономические и политические преобразования направлены на утверждение гуманистических ценностей и идеалов, создание развитой экономики и устойчивой демократической системы. Важное место в этом процессе занимают вопросы, связанные с жизнедеятельностью самого человека, его здоровьем и образом жизни.

Физическая культура, являясь одной из граней общей культуры человека, его здорового образа жизни, во многом определяет поведение человека в учебе, на производстве, в быту, в общении, способствует решению социально-экономических, воспитательных и оздоровительных задач.

Забота о развитии физической культуры и спорта — важнейшая составляющая социальной политики государства, обеспечивающая воплощение в жизнь гуманистических идеалов, ценностей и норм, открывающих широкий простор для выявления способностей людей, удовлетворения их интересов и потребностей, активизации человеческого фактора.

Огромный социальный потенциал физической культуры и спорта необходимо в полной мере использовать на благо процветания Республики

Казахстан. Это наименее затратные и наиболее эффективные средства форсированного морального и физического оздоровления нации. Их основу составляют, прежде всего, добрая воля самого субъекта, морально-психологический настрой личности, коллектива и общества.

В физкультурно-спортивной сфере через многообразие ее организационных форм максимально сбалансированы и приближены личные и общественные интересы, она способствует долголетию человека, сплочению семьи, формированию здорового, морально-психологического климата в различных социально-демографических группах и в стране в целом, снижению травматизма, заболеваемости.

Развитие спортивной инфраструктуры дает приток новых рабочих мест, а развитие спорта способствует созданию зрелищной индустрии, имеющей большое экономическое значение. Спорт высших достижений, олимпийский спорт являются мощным импульсом международного сотрудничества, формирования привлекательного образа страны на международной арене. Победы отечественных спортсменов способствуют росту патриотизма, гражданственности, укреплению морального духа населения и гордости за страну, область, город, коллектив.

В современном мире существенно нарастает осознание роли физической культуры как фактора совершенствования природы человека и общества. Здоровый образ жизни в целом, физическая культура и спорт в частности, становятся социальным феноменом, объединяющей силой и национальной идеей, способствующей развитию сильного государства и здорового общества.

Во многих зарубежных странах физкультурно-оздоровительная и спортивная деятельность органически сочетает и соединяет усилия государства, его правительственных, общественных и частных организаций, учреждений и социальных институтов.

За рубежом спорт на всех своих уровнях является универсальным механизмом оздоровления людей, способом самореализации человека, его самовыражения и развития, а также средством борьбы против асоциальных явлений. Именно поэтому за последние годы место спорта в системе ценностей современной культуры резко возросло. Мировое спортивное движение, составной частью которого является и казахстанский спорт, стало одним из самых мощных и массовых международных движений. К олимпийскому спортивному сообществу принадлежат более 200 стран мира.

Физическая культура и спорт являются наиболее универсальным способом физического и духовного оздоровления нации, но надо признать, что их возможности не используются в полной мере. Это обусловлено многими обстоятельствами.

Десятилетиями сфера физкультуры и спорта финансировалась по остаточному принципу, так как недооценивалась роль человеческого фактора в развитии общества. С распадом СССР прекратила существование ведомственно-

территориальная модель физкультурно-спортивного движения, работавшая в условиях старой системы достаточно эффективно. Спортивные организации потеряли большую часть финансирования из госбюджета, внебюджетных источников и практически все средства из профсоюзного бюджета, в результате чего произошли негативные изменения в постановке физкультурно-оздоровительной и спортивной работы по месту жительства, в учебных заведениях, в трудовых и производственных коллективах.

После распада СССР для некоторых видов спорта в Казахстане не оказалось современных, технически оснащенных спортивных баз, на которых можно готовиться к выступлениям на Олимпийских играх и крупнейших международных соревнованиях. В десятки раз снижены объемы отечественного производства спортивных товаров. Для инвесторов, готовых вкладывать средства в физическую культуру и спорт, не созданы соответствующие условия.

Многokратное повышение стоимости физкультурных и спортивных услуг сделало недоступными учреждения физической культуры и спорта, туризма и отдыха для многих граждан. В физкультурно-спортивную деятельность сегодня вовлечено всего 8–10% граждан, тогда как в экономически развитых странах мира этот показатель достигает 40–60%.

Сведена до минимума научно-исследовательская деятельность. Продолжается отток квалифицированных специалистов, тренеров и спортсменов за рубеж, что, с одной стороны, обусловлено высоким уровнем их профессиональной подготовленности, востребованностью на мировом уровне, с другой — отсутствием условий для полноценной работы в Казахстане.

На состояние физической культуры и спорта также влияют внутренние противоречия между старыми и нарождающимися организационными структурами, и выполняемыми функциями; между целями школьного физического воспитания и существующей практикой проведения уроков физической культуры в школах; между успешными выступлениями сборных студенческих спортивных команд и уровнем массовых студенческих соревнований и т. д.

Безусловно, в последние годы вместе с положительными изменениями в экономике наблюдаются и некоторые обнадеживающие моменты в физкультурно-спортивном движении. Появились новые формы физкультурно-оздоровительной работы с рыночными механизмами развития. Началось приращение спортивных сооружений, в том числе физкультурно-спортивной инфраструктуры дворового плана; увеличивается финансирование; принимаются программы физического оздоровления населения.

В новых социально-экономических условиях, приобщаясь к новым моделям поведения, производственных отношений, досуга, при удорожании лекарств, медицинских и образовательных услуг, многие категории граждан меняют равнодушие на активный интерес к здоровому образу жизни. В Казахстане возникает социальный феномен, выражающийся в острой

экономической заинтересованности людей в сохранении здоровья как основы материального благополучия.

Такая заинтересованность, к сожалению, еще не приобрела черты устойчивой и целостной системы поведения. В представлении граждан о здоровом образе жизни присутствуют стандарты и стили, унаследованные или заимствованные из разных исторических систем и разных культур, и поэтому они слабо совместимы между собой.

Тем важнее государственное вмешательство в этот процесс, поскольку коррекция индивидуальных предпочтений также является важной функцией государства. Отсутствие экономических предпосылок не может быть поводом для бездействия. Невозможно сначала обеспечить экономический рост, затем на его основе в «пожарном порядке» решать проблемы укрепления здоровья граждан и здорового образа жизни.

Речь идет о коренном изменении социального статуса физической культуры и спорта как одной из составляющих национальной идеи, формирующей здоровый образ жизни людей и престиж государства. Государство должно относиться к развитию физической культуры и спорта как к общегражданской деятельности, обеспечивающей и безопасность страны, и жизнеспособность ее населения. Как носитель общественных интересов, государство должно сформировать общенациональную модель физкультурно-спортивного движения и пробудить у граждан новую движущую силу — стремление к здоровому образу и высокому качеству жизни. Нужно законодательно закрепить эффективные экономические меры, утверждающие в обществе культ здорового тела, здорового духа, здоровых традиций и здоровой жизни.

С принятием Казахстаном общемировых ценностей и идеалов, общенациональная модель физкультурно-спортивного движения как важная составляющая здорового образа жизни должна решать следующие задачи:

- сохранение и укрепление физического и психического здоровья людей;
- формирование жизненно важных двигательных умений и навыков, разностороннее развитие физических способностей учащейся молодежи;
- воспитание подрастающего поколения, способного противостоять таким негативным явлениям, как наркомания, пьянство, табако-курение, асоциальное поведение и т. д.;
- консолидация общества, укрепление единства и сплоченности нации;
- развитие народных и национальных систем физического воспитания, позволяющих полностью раскрыть национальные традиции народов Республики Казахстан, их самобытность в рамках единой государственной системы;
- доступность всех слоев населения к занятиям физической культурой и спортом;
- непрерывность и преемственность процесса физического воспитания на всех этапах жизнедеятельности человека;

- воспроизводство здорового населения;
- обеспечение возможности человека в полном объеме осваивать образовательные программы на всех этапах обучения;
- подготовка к производственной деятельности и воинской службе;
- обеспечение способности широких слоев населения адаптироваться к сложным ситуациям и противостоять повышенным стрессовым нагрузкам;
- проведение многообразных форм досуговой деятельности, способных удовлетворить интересы и потребности различных слоев населения;
- создание мощной спортивной индустрии, входящей в качестве составного элемента в экономическую систему Республики Казахстан;
- эффективная социальная и физическая реабилитация инвалидов;
- обеспечение лидирующих позиций казахстанских спортсменов в международном спортивном движении и процессов полной интеграции Республики Казахстан в мировое сообщество;
- создание новой идеологии освещения в средствах массовой информации (особенно на телевидении) вопросов физической культуры, спорта и здорового образа жизни.

На протяжении последних десятилетий вместо коренной модернизации системы повышения человеческого потенциала в соответствии с требованиями современной жизни осуществлялись лишь косметические преобразования. Для создания общенациональной модели физкультурно-спортивного движения, решения проблем укрепления физического здоровья людей необходима единая стратегия действий различных министерств и ведомств, общественных организаций, финансово-промышленных объединений, компаний, коммерческих структур, ученых и специалистов. Эта стратегия должна быть направлена на создание максимально благоприятных условий для оздоровления граждан Республики Казахстан в трудовых коллективах, в образовательных учреждениях, по месту жительства, в местах отдыха.

Приоритет во всей работе, связанной с развитием физкультурно-спортивного движения, должен быть отдан физическому воспитанию и формированию здорового образа жизни дошкольников, учащихся образовательных школ, студенческой молодежи.

Недостатки физического воспитания и развития спорта среди подростков, детей и молодежи объясняются комплексом нерешенных вопросов, среди которых слаборазвитая материально-техническая база; ограниченный объем учебного времени, отведенного на обязательные занятия по физическому воспитанию; издержки в профессиональной подготовке педагогических кадров, в содержании и формах физкультурно-оздоровительной работы, особенно среди дошкольников; ориентация педагогической деятельности на количественные показатели; отсутствие традиций семейного физического воспитания; несогласованность действий органов народного образования, здравоохранения, физической культуры и спорта и др.

Вместе с тем фундамент здоровья и положительного отношения к физической культуре закладывается в детские годы. Ухудшающееся здоровье молодого поколения диктует необходимость заняться этой проблемой безотлагательно. Основные усилия должны быть направлены на:

- повышение ответственности родителей за здоровье детей;
- поиск и рациональное использование целевых и спонсорских финансовых возможностей в интересах развития детского и молодежного спорта;
- совершенствование программно-методического и организационного обеспечения физического воспитания в учебных заведениях;
- внедрение новых эффективных форм организации занятий;
- создание индустрии недорогих, но практичных и гигиеничных товаров и тренажеров для занятий физической культурой;
- массовое издание популярной литературы, видеокассет и компьютерных программ;
- создание при образовательных учреждениях комплексных физкультурно-спортивных центров, включающих спортивный зал, бассейн, плоскостные сооружения.

В решении проблем вовлечения в активные занятия физической культурой детей и молодежи особое внимание необходимо обратить на проведение детьми досуга совместно с родителями. Концепция семейного активного отдыха должна быть признана приоритетной. Для этого на уровне Правительства Республики Казахстан необходимо разработать и реализовать специальную программу формирования зон отдыха для городов и районных центров Республики Казахстан. В эту зону отдыха должны входить сеть спортивно-оздоровительных учреждений, региональных оздоровительных трасс и троп, вдоль которых формируется типовая или нестандартная инфраструктура (спортивные городки, экостадионы, туристско-оздоровительные комплексы). После экономической депрессии 30-х гг. XX века США именно созданием подобных зон коренным образом изменили мотивационные приоритеты американских граждан.

К организации досуговой деятельности следует более активно привлекать профсоюзные, молодежные и женские общественные объединения.

Развитие физической культуры и спорта для трудящихся должно осуществляться путем формирования соответствующей мотивационной структуры. В стране должна быть разработана Программа сохранения здоровья работающих, коллективные договоры между руководителями и профсоюзными организациями предприятий и учреждений в обязательном порядке должны содержать полноценные разделы с реальными мерами по развитию физкультурно-спортивной и оздоровительной работы в данном трудовом коллективе.

Физическая культура и спорт являются наиболее эффективным средством социальной адаптации и физической реабилитации инвалидов, и используется это средство недостаточно. Основные направления в этой работе:

- создание соответствующих условий для занятий физической культурой и спортом на спортивных сооружениях и в местах массового отдыха;
- открытие спортивных школ в системе дополнительного образования для детей-инвалидов;
- разработка и производство специализированного инвентаря и оборудования;
- подготовка тренеров, преподавателей и специалистов по адаптивной физической культуре;
- разработка и издание специализированных методик и программ;
- подготовка спортсменов-инвалидов к международным соревнованиям, в том числе Паралимпийским играм. Подготовка должна осуществляться на тех же условиях, что и подготовка спортсменов к Олимпийским играм.

Для людей старшего возраста, одного из наиболее многочисленных слоев населения современного Казахстана, занятия физической культурой и спортом являются важнейшим условием поддержания интереса к жизни, сохранения и укрепления здоровья, продления активного творческого долголетия, социальной реадaptации в общество. К сожалению, государство недостаточно учитывает это обстоятельство и не требует от социальных структур активной работы с пожилыми людьми, в том числе в физкультурно-спортивной сфере.

В этой связи актуально:

- активно использовать существующие спортзалы на базе учреждений образования и по месту жительства для проведения физкультурно-оздоровительной работы с людьми пожилого возраста;
- расширить сеть специализированных клубов и создать комплексные учреждения по одновременному охвату услугами различных категорий населения (пожилые люди, инвалиды, дети и т. д.);
- разработать совместно с органами социального обеспечения и здравоохранения комплекс мер по вовлечению лиц пожилого возраста в активные занятия физической культурой и спортом;
- широко использовать средства физической культуры и оздоровительных технологий в практике работы санаторно-курортного комплекса;
- разработать систему спортивных соревнований среди лиц старшего возраста (ветеранский спорт);
- обеспечить доступ пожилых людей к получению физкультурного образования;
- создавать специальные физкультурно-оздоровительные программы на телевидении.

Особое внимание надо обратить на создание условий для малообеспеченных групп населения, не имеющих материальных и финансовых

возможностей для занятий физической культурой и спортом. Реализация этой задачи возможна через адресную помощь со стороны действующей власти всех уровней, в первую очередь местных органов исполнительной власти. Такая помощь в приоритетном порядке должна оказываться многодетным семьям, семьям, потерявшим кормильца, и другим категориям населения.

Общенациональное патриотическое движение за оздоровление граждан средствами физической культуры и спорта должно быть подкреплено на уровне региональной политики инициативами трудовых коллективов, предпринимательских кругов, общественных организаций и партий, учебных заведений.

В Республике Казахстан и в теории, и на практике делаются лишь первые шаги в реализации спортивной политики, поэтому имеется целый ряд проблемных вопросов.

Один из таких вопросов связан с ошибочными приоритетами, когда в областных и районных центрах, одним из главных показателей является не приобщение населения к массовому физкультурно-спортивному движению, а подготовка спортсменов высокого класса, их выступления на чемпионатах разного уровня. В результате нарушаются пропорции в расходовании средств на развитие спорта высших достижений и «спорта для всех». В большом количестве и зачастую бесконтрольно финансовые ресурсы тратятся на проведение соревнований, развитие же материально-технической базы, обустройство спортивными сооружениями дворов и микрорайонов отодвигается на второй план. Это происходит, несмотря на то, что по положению спорткомитеты должны содействовать гражданам в реализации их прав на занятия физической культурой, спортом и туризмом, развитию сферы досуга, организационно и методически обеспечивать разнообразие физкультурно-оздоровительной деятельности различным слоям населения.

Негативные изменения в физкультурно-спортивном движении в наиболее острой форме сказались на состоянии здоровья сельского населения, где утрачиваются не только современные, но и народные, национальные системы физического воспитания. В связи с этим, следует решить вопросы строительства простейших спортивных сооружений, а также подготовки специалистов для работы в сельской местности, особенно в сельских общеобразовательных учреждениях. В приоритетном порядке решить проблему обеспечения общеобразовательных школ комплектом спортивного инвентаря и оборудования.

Стратегия совершенствования правовой и нормативной базы развития физической культуры и спорта заключается в том, чтобы, помимо создания и совершенствования законов по различным аспектам деятельности в сфере физической культуры и спорта, активно участвовать в законодательной деятельности, внося соответствующие статьи, поправки в законы Республики

Казахстан, которые в той или иной степени влияют на развитие физкультурно-спортивного движения.

Законодательством должно предусматриваться создание благоприятных условий в первую очередь для организаций, реализующих программы развития физической культуры и спорта среди детей, инвалидов, сирот, способствующие формированию здорового образа жизни; спонсоров и инвесторов, направляющих свои средства на подготовку спортивного резерва и сборной команды Республики Казахстан для участия в Олимпийских и Паралимпийских играх.

В действующих на сегодняшний день законодательных актах принижена роль общественных физкультурно-спортивных объединений, несущих основную нагрузку по развитию массовой физкультурно-оздоровительной работы и подготовке резерва для спорта высших достижений, не отрегулированы вопросы их экономической поддержки со стороны общественных некоммерческих организаций, граждан и юридических лиц.

Кроме того, необходима законодательная проработка следующих актуальных вопросов:

- борьба против использования спортсменами допинга, наркотиков; обеспечение безопасности и правопорядка на спортивных соревнованиях, исключая возможность хулиганского поведения болельщиков во время спортивных соревнований, проявления жестокости и насилия, а также других антиобщественных проявлений, оказывающих негативное влияние на личность и общество;

- решение проблемы массового оттока спортсменов и специалистов за пределы Республики Казахстан, особенно молодых спортсменов;

- решение проблем детской ранней спортивной специализации, участия детей в спортивных соревнованиях, стимулирующих форсирование спортивной подготовки в ущерб здоровью и нормальному развитию ребенка;

- решение проблемы государственной поддержки общественных физкультурно-спортивных объединений, используя для этого мировой опыт;

- решение вопросов, связанных со спонсорской деятельностью, привлечением в спорт внебюджетных источников, путем внесения поправок в соответствующие законы Республики Казахстан.

Учитывая социальную значимость сферы физической культуры и спорта, ее возрастающую роль в решении социальных проблем общества, необходимо разработать комплекс мер по государственной поддержке и стимулированию труда работников физической культуры, а также выдающихся спортсменов.

Необходимо широко обмениваться опытом правового и нормативного обеспечения физической культуры и спорта на международном уровне.

В настоящее время имеющаяся материально-техническая база физической культуры и спорта является отсталой в техническом отношении, большинство сооружений оснащено старым энергоемким оборудованием и не имеет необходимых площадей для организации работы с населением, а вновь

построенные или реконструированные спортивные объекты недоступны из-за их дороговизны.

Поэтому укрепление материально-технической базы становится важной задачей. Без ее решения трудно создать необходимые условия для массовых занятий физической культурой и спортом, подготовки спортивного резерва, учебно-тренировочного процесса, развития индустрии спортивных зрелищ.

Острой проблемой является обеспечение дошкольных и образовательных учреждений необходимым современным спортивным оборудованием и инвентарем, без которых невозможно эффективно проводить физическое воспитание детей, подростков и молодежи. Многолетнее игнорирование этой проблемы привело к критической ситуации, разрешить которую можно только на государственном уровне, разработкой и внедрением особых мер по оснащению дошкольных учреждений, школ, техникумов, училищ, вузов техническими средствами для занятий физкультурой и спортом.

В перспективе надо добиться такого положения, чтобы средства, выделяемые из бюджета, позволяли решать проблемы развития как массового спорта, так и спорта высших достижений.

С учетом мировой практики следует более активно привлекать внебюджетные источники финансирования. В ближайшее время законодательно надо решить вопрос об отчислении на развитие физической культуры и спорта доходов от лотерей, тотализаторов, игрового бизнеса, прав на телерадиотрансляции и т. д., как это делается в других государствах.

Дополнительных источников финансирования можно добиться также за счет:

- привлечения частного капитала к финансированию физкультурно-спортивной деятельности;
- усиления роли экономических рычагов привлечения ресурсов, в том числе путем совершенствования налогообложения доходов юридических и физических лиц, направляемых на создание и поддержание физического воспитания детей, подростков и молодежи, развитие физической культуры и спорта среди трудящихся, инвалидов и лиц старшего возраста;
- привлечения международных займов и иностранных инвестиций для структурной перестройки сферы физической культуры, социальной защиты спортсменов;
- более активного привлечения средств населения через развитие и стимулирование обязательного и добровольного страхования.

Организация научных исследований в области физической культуры и спорта должна предусматривать разработку наиболее актуальных проблем физической культуры и спорта и внедрение результатов научных исследований в практику физкультурно-спортивного движения.

Приоритетными направлениями развития науки в области физической культуры и спорта являются:

- разработка и внедрение в практику теоретико-методологических основ формирования физической культуры личности и здорового образа жизни;
- научно-методическое обоснование и обеспечение подготовки спортсменов высокой квалификации и подготовки спортивного резерва;
- организационное, правовое, ресурсное и информационное обеспечение сферы физической культуры, спорта и спортивного туризма;
- теоретические и методические основы развития и совершенствования системы подготовки, повышения квалификации и переподготовки кадров.

Исходя из того, что включенность человека в активные занятия физической культурой и спортом на протяжении всей жизни во многом определяется его отношением к ним, а также осознанной необходимостью формирования здорового образа жизни, из всего комплекса предлагаемых мер в качестве приоритетного направления необходимо выделить целенаправленную пропаганду физической культуры и формирование здорового образа жизни.

Речь идет о создании массивированной информационно-пропагандистской компании, использующей широкий спектр разнообразных средств и проводящейся с целью формирования престижного имиджа спортивного стиля жизни, ценности собственного здоровья и здоровья окружающих.

Ощущается острая потребность увеличения количества спортивных программ, необходимость создания в системе телерадиовещания спортивного канала, доступного широкой зрительской аудитории, производства видеороликов, фильмов, телепрограмм и телепередач, печатных и Интернет-материалов информационно-образовательного характера, направленных на формирование у детей, подростков и молодежи потребности в занятиях спортом и здоровом образе жизни, выработку социально-психологического иммунитета к употреблению наркотических средств, к агрессивной рекламе.

Необходима государственная поддержка целевого обеспечения спортивными изданиями по физической культуре и спорту и литературой массовых, школьных и вузовских библиотек, которые из-за недостатка финансовых средств практически лишены возможности приобретать эти издания. Пропаганда должна адресоваться непосредственно человеку, убедительно показывать приоритетное значение физической культуры и спорта в воспитании населения, профилактике болезней, продлении активного долголетия, в борьбе с наркоманией, курением, употреблением алкоголя, другими негативными явлениями.

Одной из важных задач пропаганды физической культуры и массового спорта является усиление их гуманизации. Не должно поощряться развитие видов спорта и физических упражнений, связанных с неоправданным риском для жизни и здоровья занимающихся, не отвечающих этическим требованиям, формирующих культ насилия и жестокости.

Таким образом, для повышения роли физической культуры и спорта в формировании здорового образа жизни казахстанцев важен весь комплекс

организационных, структурных, правовых, финансовых и научно-методических мер. В тоже время они должны корреспондироваться с экономическими, социальными и политическими реалиями дня и возможностями государства и общества.

V. Общий вывод

Обобщение рекомендаций и ожидаемые результаты по консультативному документу регуляторной политики.

На основании проведенного исследования ИЗПИ предлагает органу-разработчику следующие рекомендации:

1. В разделе 8 КДРП представлена информация о законодательном регулировании вопросов, связанных с развитием спорта в зарубежных странах. Следует подчеркнуть, что представленный зарубежный опыт не в полной мере соответствует положениям КДРП, так как отражает исключительно общие аспекты финансирования и поддержки спорта высших достижений, содержит ссылку на Методические рекомендации по оценке эффективности использования спортивных объектов (сооружений) в Российской Федерации, а также краткую информацию о школах для спортивных талантов в Нидерландах.

2. Орган-разработчик не представил конкретную информацию касательно опыта зарубежных государств для разработки предлагаемого регулирования с целью разрешения вышеуказанных проблемных аспектов в спортивной сфере Казахстана. Более того, в разделе 8 КДРП столбец «Предлагаемое регулирование» не заполнен. Следовательно, остается неясным принятие каких норм предлагает орган-разработчик для осуществления государственного контроля за распределением бюджетных средств по видам спорта по результатам ранжирования видов спорта и за размещением государственного спортивного заказа в спортивных секциях для детей и юношества и их функционирования.

В этой связи, органу-разработчику рекомендуется дополнить содержание раздела 8 КДРП соответствующей информацией касательно законодательного регулирования указанных проблемных аспектов в зарубежных странах и заполнить столбец «Предлагаемое регулирование» с учетом опыта Германии и Великобритании.

3. Полагаем, что органом-разработчиком не соблюдены требования пункта 3 статьи 24 Закона Республики Казахстан «О правовых актах» от 6 апреля 2016 года № 480-V ЗРК о том, что текст нормативного правового акта излагается с соблюдением норм литературного языка, юридической терминологии и юридической техники, его положения должны быть предельно краткими, содержать четкий и не подлежащий различному толкованию смысл. В этой связи предлагаем органу-разработчику в графе 2 (Проблемный вопрос) таблицы, слово «отсутствие» изложить с заглавной буквы. В графе 2 (Аналитические сведения, показывающие уровень и значимость описываемой проблемы) таблицы слова «...который относится к группе В и финансировался больше, чем виды спорта

которые находятся в группе «А»» изложить в следующей редакции: «...которые относятся к группе В и финансируются больше, чем виды спорта, которые находятся в группе «А»». В графе 3 (Основные причины возникшей проблемы) таблицы слово «спортивный» предлагаем изложить как «спортивной».

4. Органом-разработчиком в пункте 5 «Целевые группы для публичного обсуждения» предлагаем описать характер непосредственного или косвенного воздействия на каждую группу, а также указать существующих представителей целевых групп для проведения с ними консультаций, в соответствии с пунктом 5 приложения 1 к Правилам законотворческой работы Правительства Республики Казахстан, утвержденным постановлением Правительства Республики Казахстан от 29 декабря 2016 года № 907.

5. В соответствии с пунктом 6 приложения 1 к Правилам законотворческой работы Правительства Республики Казахстан, утверждённым постановлением Правительства Республики Казахстан от 29 декабря 2016 года № 907, способы уведомления должны подбираться разработчиком таким образом, чтобы обеспечить наиболее эффективное доведение информации до всех заинтересованных субъектов с учётом их специфики. На наш взгляд, способы уведомления, указанные органом-разработчиком, нуждаются в расширении. В этой связи, органу-разработчику предлагается дополнить пункт 6 КДРП, включив в них также СМС-уведомления в форме короткого текстового сообщения на абонентский номер сотовой связи представителей целевых групп.

6. Предлагается пункт 5 статьи 10 Закона изложить в следующей редакции: «Каждый гражданин в соответствии с законодательством Республики Казахстан имеет право организовывать выставки, вывозить за рубеж или иными путями представлять и реализовывать результаты своей творческой деятельности».

7. Статью 10 Закона предлагается дополнить новым пунктом 2-1 следующего содержания:

«2-1. Каждый гражданин имеет право на охрану и развитие национальной и культурной самобытности, включая возрождение, сохранение и развитие национальных культурных традиций, обычаев и родного языка, свободу участия в национально-культурных объединениях, создание организаций культуры, участие в расширении культурных связей с соотечественниками за рубежом в соответствии с законами Республики Казахстан.»

8. С целью реализации Концепции культурной политики Республики Казахстан предлагается предусмотреть компетенцию по утверждению порядка ведения Национального рейтинга музеев за уполномоченным органом.

9. Считаю целесообразным, корреспондировать нормы Закона «О физической культуре и спорте» от 3 июля 2014 года № 228-V ЗРК и Закона «О местном государственном управлении и самоуправлении в Республике Казахстан» от 23 января 2001 года № 148 в части компетенции определения порядка реализации продукции в стеклянной таре в местах проведения спортивно-массовых, зрелищных культурно-массовых мероприятий.

10. Полагаем, что статья 17 Закона «О физической культуре и спорте» от 3 июля 2014 года № 228-V ЗРК носит декларативный характер, поскольку действующий Трудовой кодекс Республики Казахстан не закрепляет подобную обязанность за работодателем (Трудовой кодекс Республики Казахстан от 23 ноября 2015 года № 414-V). Использование в норме понятие «средства» не в полной мере отражает, что законодатель подразумевал: денежные средства либо материально-технические средства (тренажеры, гантели и т.д.). Обращаем внимание, что использование вышеуказанной декларативной нормы не выполняется регулирующая функция, следовательно, данная норма является неэффективно реализуемой, а именно не отражает реальное положение и объективные возможности субъектов общественных отношений.

В этой связи, считаем необходимым, в целях исключения возможности правоприменителю произвольно вырабатывать разную практику применения, уполномоченному органу в области физической культуры и спорта раскрыть содержание нормы, регламентирующей юридическим лицам предусматривать средства для развития физической культуры по оздоровлению работников и создавать условия для реализации физическими лицами права на занятия физической культурой и спортом.

11. Подпункт 4) статьи 7 Закона «О физической культуре и спорте» от 3 июля 2014 года № 228-V ЗРК предусматривает компетенцию уполномоченного органа в области физической культуры и спорта по проведению ведомственного статистического наблюдения.

Полагаем, что практически трудно представить механизм проведения, указанного ведомственного статистического наблюдения, поскольку в действующем законодательстве отсутствует нормативный правовой акт, регулирующий указанное наблюдение. В целях эффективной реализации рассматриваемой нормы, предлагаем заменить проведение ведомственного наблюдения на проведение мониторинга в области физической культуры и спорта, что в свою очередь будет включать систему постоянного наблюдения, сбора и анализа информации и статистических данных в рассматриваемой сфере.

В соответствии со статьей 24 Закона Республики Казахстан «О правовых актах» от 6 апреля 2016 года № 480-V ЗРК в рамках соблюдения требований к содержанию и стилю изложения текста нормативного правового акта предлагаем закрепить проведение мониторинга в области физической культуры и спорта, предусмотрев процедуру введения статистического учета.

Таким образом, в целях исключения нарушения системности правового регулирования и снижения эффективности рассматриваемой нормы, полагаем целесообразным изменить действующую редакцию.